

VERSLAG

OVER HET

Bestuur en den Toestand

DER ZAKEN

VAN DE

STAD TURNHOUT

door het Collegie van Burgemeester en Schepenen
aan den Gemeente-Raad

in zijne zitting van 5 October 1896 voorgedragen.

TURNHOUT

BOEK- EN STEENDRUKKERIJ JOSEPH SPILCHAL

Mijne Heeren

In uitvoering van het artikel 70 der gemeentewet dragen wij UEd. het verslag voor over het bestuur en den toestand onzer stadszaken, over het dienstjaar 1895-1896.

TITEL I.

Staat der Bevolking.

In 1895 is onze bevolking nog een weinig aangegroeid.

Immers van 19350 inwoners, die de stad telde op 31 December 1894, is zij geklommen in 1895 tot 19549, verdeeld in 9474 mannen en 10075 vrouwen.

Burgerlijke Stand.

GEBOORTEN, STERFGEVALLEN, HUWELIJKEN, ECHTSCHIEDINGEN,
ERKENNING EN WETTIGING VAN
KINDEREN.

Eenige opgaven, geput uit de jaarlijksche Statistiek over de beweging der bevolking en van den burgerlijken stand, zullen UEd. deswegens verder inlichten.

Van de sterfgevallen in 1895 telt men er :

	MANNEL.	VROUWEL.
Onder 1 jaar	61	63
Van 1 tot 7 jaren	16	23
Van 7 tot 15 »	4	3
Van 15 tot 21 »	7	8
Van 21 tot 50 »	28	21
Boven de 50 »	77	78
	<hr/>	<hr/>
	193	196

Totaal 389

Overleden in Januari	35
» » Februari	40
» » Maart	47
» » April	27
» » Mei	19
» » Juni	18
» » Juli	44
» » Augustus	31
» » September	31
» » October	34
» » November	35
» » December	28

Totaal 389

JAREN		1894	1895
GETAL. GEBORTEN	MANNELIJKE	314	382
	VROUWELIJKE	338	369
TOTAAL		682	751
GETAL. STERFGEVALLIEN	MANNELIJKE	209	193
	VROUWELIJKE	216	196
TOTAAL		425	389
Meerder gestorven dan geboren		00	00
Meerder geboren dan gestorven		237	362
GETAL. DOOD GEBOREN in de geboorten en sterfgevallen niet begrepen	MANNELIJKE	12	13
	VROUWELIJKE	18	9
TOTAAL		30	22

AANMERKINGEN

In 1895 zijn hier ter stede 17 personen overleden die geen deel van de bevolking maakten, terwijl er 15 die hier woonachtig waren, elders overleden zijn.
Tusschen de 751 geboorten zijn er 30 onwettige kinderen, waarvan 16 mannelijke en 14 vrouwelijke.
In 1895 is hier 1 kind geboren dat geen deel der bevolking maakt; 5 zijn er elders geboren die aan Turnhout's bevolking toevoeren.

Volgens opgAAF zijn er gestorven in 1895 tengevolge van :

	MANNELIJKE	VROUWELIJKE
Aangeboren krachteloosheid	4	7
Mazelen	1	2
Typhuskoorts	6	8
Kroep	1	0
Longtering	22	14
Luchtpijpontsteking, longontsteking, fleüris en acute ziekte der ademha- lingswerktuigen	27	22
Hartziekten	20	16
Darmontsteking, buikloop	28	27
Ongevallen	6	1
Zelfinoord	2	0
Onbekend	2	1
Andere ziekten	74	98
	<u>193</u>	<u>196</u>
Overeenkomend getal	389	

HUWELIJKEN.

Het getal huwelijken was 176.

OUDERDOM DER GEHUWDEN.

	MANNELIJKE	VROUWELIJKE
Beneden de 18 jaren	0	4
Van 18 tot beneden 21 jaren	18	31
» 21 » 25 »	67	63
» 25 » 30 »	57	48
» 30 » 35 »	17	18
» 35 » 50 »	17	11
» 50 ten minste.	0	1
	<u>176</u>	<u>176</u>
Totaal	352	

ERKENDE EN GEWETTIGDE KINDEREN.

	MANNELIJK	VROUWELIJK
Erkend en gewettigd in de huwelijksakte	13	9
Erkend na het opmaken van den ge- boorteakt	1	1
Erkend in de geboorteakt.	0	1
	<u>25</u>	

VERANDERING VAN WONING.

De personen die van 1 Januari tot en met 31 December 1895 onze stad of haren buitenkring kwamen bewonen, worden onderverdeeld als volgt :

Van andere gemeenten van het rijk :	233 mannen, 238 vrouwen.	
Van buiten 's lands :		
Uit Duitschland	1	8
Uit Holland.	22	22
Uit Frankrijk	2	0
Uit Engeland	1	0
Uit andere landen van Europa.	1	0
	<u>26</u>	<u>28</u>
	528	

Zijn van hier vertrokken :

Naar andere gemeenten van het rijk :	335	mannen,	302	vrouwen.
» » koninkrijken en landen :				
» Holland	21	»	31	»
» Engeland.	0	»	1	»
» Azië	1	»	0	»
Ambtshalve afschrijving	5	»	1	»
	<hr/>		<hr/>	
	362		335	

697

Zoodat er 102 mannen en 67 vrouwen meerder zijn vertrokken dan komen wonen.

REGISTERS DER BEVOLKING.

Verleden jaar deden wij opmerken dat het meer dan ooit, noodzakelijk is geworden, met de huidige wetgeving in kiesmaterie, alle verandering van woonst, evenals van in- en uitgang, zonder uitstel door belanghebbenden worde verklaard.

De jongste Kamer-Kiezing heeft ons het bewijs geleverd van eene laakbare nalatigheid te dien opzichte.

Wij zullen er echter de hand aan houden tot goede regeling der zaken, en mocht het noodig worden, zullen wij deswegens eene politieverordening aan uwe bekrachtiging onderwerpen.

INBURGERING.

Van 1 October 1895 tot 1 September 1896 ont-

vingen wij tien verklaringen van inboorlingschap:

REGISTERS VAN DEN BURGERSTAND.

Deze worden voortdurend met de meeste zorg gehouden.

Hunne nederlegging op het Parket gebeurde ten geschikten tijde en gaf geene aanleiding tot opmerkingen.

De societeit St.-Jan Francis Regis bekwam dit jaar 71 uittreksels.

TITEL II.

GEMEENTE-BESTUUR

Gemeente-Raad.

Bij algemeene ontbinding der Gemeenteraden van het Rijk, had er alhier eene gemeentekiezing plaats op 17 November 1895.

Werden met de volstreckte meerderheid tot leden des Gemeenteraads verkozen :

Voor de 2^e reeks uitgaande den 1 Januari 1904.
Voor den Binnenkring :

De heeren Amsens Gust ; Cleymans Jos. Karel ;

Dieltjens Egide Jos. ; Straelen J. B. ; Van Hal Vict. J. M. ; Van Pelt Gust. J. H.

Voor den Buitenkring :

De heeren Proost Henri en Verrydt Frans.

Voor de 1e reeks uitgaande den 1 Januari 1900.

Voor den Binnenkring :

De heeren Glénisson Edw. A. M. ; Hendrickx Henri E. J. ; Marynen Jan Fr. Th. ; Schuermans Pet. J. ; Starckx Pet. Al.

Voor den Buitenkring :

De heeren Goelen Adr. en Wouters J. B^t.

Deze verkiezing werd door de Bestendige Deputatie des Provincieraads goedgekeurd in hare zitting van 6 December 1895.

Op den 16de derzelfde maand had de aanstelling plaats van den nieuwen Gemeenteraad, waarbij ook de Commissiën in zijnen schoot werden samengesteld als volgt :

1. Onderwijs.

De heeren Glénisson, Hendrickx en Starckx.

2. Finantiën.

De heeren Cleymans, Dieltjens, Glénisson, Hendrickx, Marynen en Straelen.

3. Openbare Werken en Gebouwen.

De heeren Cleymans, Goelen, Marynen, Proost en Straelen.

4. Handel, Nijverheid en IJzeren Wegen.

De heeren Glénisson, Proost, Schuermans en Straelen.

5. Landbouw en Buurtwegen.

De heeren Goelen, Hendrickx, Schuermans, Verrydt en Wouters.

College van Burgemeester en Schepenen.

Daar de heer Dierckx Petrus J. M. A., Burgemeester, uittredend Gemeenteraadslid, geen nieuw mandaat meer had aanvaard, was de heer Van Hal Victor J. M., in zijne hoedanigheid van eerste Schepen, herkozen Gemeenteraadslid, door de gegevene onderrichtingen geroepen om tijdelijk als voorloopige Burgemeester deze bediening waar te nemen.

Tot dit einde legde ZEd. den grondwettelijken eed af in handen van den heer Arrondissementskommissaris, hiertoe atgevaardigd.

In Raadzitting van 16 December, werden de

heeren Van Hal Vict. J. M. en Van Pelt Gust. J. H. tot Schepenen der stad herkozen.

Bij koninklijk besluit van 27 December 1895, behaagde het Z. M. den heer Van Hal Victor Jozef Maria tot Burgemeester der stad te benoemen.

Met innige voldoening werd deze benoeming door de bevolking vernomen; de Gemeenteraad vergaderde bij hoogdringendheid om ZEd. ten huize geluk te wenschen, waarna, tot voorbereiding van het feest der plechtige inhaling, in de gewone Raadzaal werd beraamd over de te nemen schikkingen.

Voldoende aan den wensch zijner collega's, wilde de heer Schepen Van Pelt zich wel gelasten met de verdere regeling der plechtigheid.

Op Donderdag, 2 Januari 1896, te 2 ure namiddag, had de grootsche betooging plaats tot aanstelling van den nieuwbenoemden Burgemeester.

Een feeststoet werd gevormd ter hoogte van de standplaats van den Buurtspoorweg, om bij de aankomst van den trein ZEd. te ontvangen.

Dezelve bestond uit een peleton gendarmen te paard; de muziekmaatschappij « De Xaverianen »; de katholieke jongensschool; de gemeentjongens-

school; de Staatsmiddelbare jongensschool; de muziekmaatschappij « de Turnkring »; de gilde « St. Sebastiaan » te Severdonck; de jongens der gemengde school te Severdonck; de Kleermakersgilde; de maatschappij « St. Crispijn »; de muziekmaatschappij « de Onafhankelijken »; den Edelen Handboog; St. Eloi; Koor van den katholieken Volksbond; Maatschappij St. Joseph; Korps vrijwillige Pompiers; de Vlaamsche Zonen; de Broederbond; L'Echo de la Campine; de Plankenklievers; de schuttersmaatschappij « de Hoop »; de Vriendenkring; de Werkgezellen van den Buurtspoorweg; de smeders van den heer Janssens; de koninklijke maatschappij « Orpheus »; het Armbestuur en het Bestuur der Godshuizen; de Gemeente-Raad in prachtrijtuigen en eene Eerewacht te paard.

Bij aankomst van den buurttrein dommelde het kanon, en verwelkomde de heer Schepen Van Pelt den nieuwbenoemden Burgemeester in naam des Gemeente-Raads met de volgende rede:

Achtbare Heer Burgemeester!

Ik ben ten hoogste gelukkig, in naam van de heeren leden van den Gemeente-Raad en in naam der gansche bevolking U eenen hartelijken welkom

toe te sturen ter gelegenheid uwer benoeming als burgemeester der stad.

Sedert het vrijwillig aftreden van den achtbaren heer Dierckx heeft het « vox populi » U als zijnen waardigen opvolger aangewezen en die stem van 't volk is bekrachtigd door het koninklijk besluit, waardoor U het verheven ambt van eersten magistraat onzer geliefde stad Turnhout wordt toegekend. Deze benoeming is geestdriftig door onze gansche bevolking ontvangen. En niet zonder reden. Gedurende heel uwe bestuurlijke loopbaan, sedert 18 jaren dat gij het ambt van Schepen uitoefendet, hebt gij blijken gegeven van hooge kennissen en wijs beleid. Uwe groote ondervinding in stadszaken, uw zachtmoedig karakter en uw aangename omgang zijn voor ons een zekere waarborg dat gij de eervolle taak van burgemeester tot aller voldoening zult vervullen.

Wat ons betreft, Mr de Burgemeester, ik mag U in naam van mijne achtbare collega's van den Gemeenteraad de verzekering geven van onze oprechtste medewerking om samen te werken voor het algemeen belang, aan uwe zorgen toevertrouwd.

Ik koester de hoop, Mr de Burgemeester, dat wij U lange jaren aan het hoofd onzer stad zullen mogen behouden tot welzijn van al uwe medeburgers en bij uwe intrede in Turnhout stuur ik U uit volle

borst den vreugdekreet toe : « Lang leve de Burgemeester Van Hal ! »

Na een gepast antwoord van den gevierden Burgemeester, zette de stoet zich in beweging om ZEd. ten Stadhuize te begeleiden.

Twee prachtige triomfbogen waren op den doortocht opgericht; de eerste aan den ingang der Gasthuisstraat; de tweede aan haar einde nabij de Groote Markt.

Vóór den ingang der woning van den Burgemeester, hadden de inwoners der Paterstraat ook een allerschoonste praalboog opgetimmerd.

Allen waren met toepasselijke jaarschriften versierd.

De feeststoet trok langs de Gasthuisstraat, de Markt, de Botermarkt, de Lange en Korte Begijnestraten, de Paterstraat en de Markt voorbij het Stadhuis, alwaar de heer Burgemeester met gansch den Gemeenteraad op het perron had plaats genomen onder eenen smaakvollen troonhemel om van daar den voorbijtrekkenden stoet gade te slaan.

Opvolgend ontving de heer Burgemeester de gelukwenschen van elken Voorzitter, terwijl ZEd. aan elk een gepast antwoord wist te houden.

Vooraleer het Stadhuis binnen te treden, bood een kind der katholieke meisjesschool den Burgervader een prachtige bloemtuil van chrysanthemums aan, en den sleutel van het Stadhuis, terwijl het kind Elisa Van

Even, met klem het volgend gedicht uitsprak :

Achtbare Burgemeester,
't Is mij een ware vreugd
U 't welkom toe te sturen
In naam der schooljeugd.

Wij, Turnhouts meisjes, bieden
Vandaag U blij gemoed,
Met vroom en dankbaar harte
Onz' warmen kindergroet.

Reeds lange jaren streefdet
Gij, als Schepene onzer steê
Voor 't welzijn van de burgers,
Voor aller heil en vreê.

Het onderricht der kleinen
Hebt ge immer hoog geacht ;
Daarvoor zij U onz' hulde
En onze dank gebracht.

O achtb're Burgervader,
Zoo hoog en waard bemind,
Blijf steeds zoo waakzaam zorgen
Voor 't heil van 't vollek-kind !

Bestuur onz' vaderstede
In eendracht vele jaar !
Ziedaar de goede wenschen
Van onze kinderschaar.

Aanvaard, Heer Burgemeester,
Met blijden, vromen zin,
Den bloemtuil, dien we U bieden,
Als blijk van onze min.

Wil, 'k bid U, ook de sleutels
Van ons stadhuis ontvaân,
'k Bied ze U in naam van Turnhout
En zijn bestuurders aan.

Ja, heden klink' het luide
Uit vrome en volle borst :
Lang leev' de Burgemeester !
Lang leev' onz' dierb're Vorst.

Door deze woorden getroffen, bedankte de heer Burgemeester voor de hulde hem in het gedicht gebracht.

Intusschen hadden zich in de sierlijke Raadzaal de geestelijke, gerechtelijke en burgerlijke overheden der stad vereenigd, om bij de inhuldigingszitting aanwezig te zijn.

Nadat de heer Schepen Van Pelt de zitting had open verklaard, gaf de heer Secretaris lezing van het Koninklijk besluit van 27 December 1895, waarbij de heer Van Hal Victor Joseph Maria tot Burgemeester der stad Turnhout werd benoemd in vervanging van den heer P. J. M. A. Dierckx.

Onmiddellijk hierop sprak de heer Van Pelt, Schepen-Voorzitter, als volgt :

Mijnheer de Burgemeester,

Na hulde gebracht te hebben aan Z. M. Leopold II, die bij koninklijk besluit U als Burgemeester der stad heeft verheven, heb ik de eer, in deze raadzaal, omringd van geestelijke en wereldlijke overheden, U den officieelen welkomsgroet toe te sturen. Ik ben gelukkig, Mr de Burgemeester, het orgaan van al de leden van den Gemeente-Raad te zijn met U onze welgemeende gelukwensen aan te bieden en U te verzekeren, niet alleen van onze innige aangekleefdheid en genegenheid, maar ook van onze krachtdadige medewerking om de zware maar tevens eervolle taak door Z. M. den Koning U opgedragen, U zoo aangenaam mogelijk te maken. Gij kunt op ons rekenen in alle omstandigheden, bijzonder in het uitvoeren der grootsche werken die hier aan het dagorde staan en die met de verfraaiing onzer stad de openbare gezondheid zullen bevorderen. Van uwe jonge jaren af wist gij U door uwe natuurlijke begaafdheden, door uwe deugden en uitgebreide kennissen boven uwe medeburgers te verheffen. Laureaat in de Middelbare School en in Sint-Jozefs-college hebt gij op de Universiteit van Leuven al

uwe examen met de grootste onderscheiding afgelegd.

Op 25-jarigen ouderdom hier als advokaat gevestigd, hebt gij de achting van de heeren rechters, zoowel als van uwe ambtgenooten weten te verwerven.

Door het gemeente-kiezerskorps geroepen als Gemeente-Raadslid, als zoodanig herkozen, zijt gij als Schepen den waardigen opvolger geworden van uwen achtingswaardigen en diepbetreurden vader, en het is in die 17-jarige bestuurlijke loopbaan dat wij U vooral leerden kennen, als een kundig en rechtschapen man, die onwaardeerbare diensten aan onze stad heeft bewezen.

Door de kiezers van ons kanton als provinciaal raadslid uitgeroepen, heeft de provincie-raad in U zulke buitengewone hoedanigheden erkend, dat uwe medeleden U eerst als onder-Voorzitter en later als Voorzitter hebben gekozen. En Z. M. de Koning, uwe bewezene diensten naar waarde schattende, heeft U verleden jaar tot ridder van zijn orde verheven.

Al deze verdiensten gepaard aan uwe onwankelbare katholieke grondbeginselen, geven ons de verzekering, dat gij uwe nieuwe betrekking als burgemeester tot aller voldoening zult vervullen, en dat gij de belangen en den voorspoed van onze stad ten hoogste zult behartigen.

Wij zijn overtuigd dat tusschen U en de gemeenteraadsleden immer de beste vriendschapsbetrekkingen zullen blijven bestaan, en dat wij met U hand in hand zullen samenwerken voor den bloei onzer geliefde geboortestad.

Wat mij betreft, Mr de Burgemeester, als lid van het Schepencollegie, hoop ik dat de goede overeenkomst en het wederzijdsch betrouwen welke er tusschen ons altijd hebben bestaan, steeds zullen voortduren. En nu, Mr de Burgemeester, na U de blijken onzer innige genegenheid te hebben uitgedrukt, heb ik de eer U den voorzitterszetel aan te bieden, en wij hopen dat gij dezen met de hulpe Gods lange jaren zult mogen bekleeden.

Lang leve de Burgemeester Van Hal!

Hierop antwoordde de heer Burgemeester in de volgende bewoordingen :

Mijnheeren;

Nooit had ik gedacht, toen ik op 4 April 1889 de eer had den achtbaren Heer Dierckx hier plechtig den Burgemeesterszetel aan te bieden, dat ik zoo haast zou geroepen worden, om zijnen opvolger te zijn.

Sedert het in onze stad bekend was dat Mr Dierckx geen nieuw mandaat van raadslid meer

zou betrachten, en mijne benoeming als Burgemeester mij als mogelijk, zelfs als min of meer waarschijnlijk voorkwam, werd ik bevangen met hetzelfde gevoelen van vrees, dat mijnen onmiddellijken voorzaat hier in 1889 en voor hem in 1866 den achtbaren Heer Hoefnagels uitdrukte.

Ja, zwaar zijn de plichten die op den Burgemeester van Turnhout drukken — groot is zijne verantwoordelijkheid.

En nochtans heb ik dit hooge ambt aanvaard, en den beslissenden stap gedaan die mijn betreunden vader nooit heeft durven wagen. Ik heb geoordeeld dat het vervullen, gedurende bijna 18 jaren van het ambt van schepen, mij genoegzaam met stadsbestuur had bekend gemaakt, om heden eenen trap hooger te klimmen en alle persoonlijke neigingen die mij aanzetten wat meer rust te zoeken ter zijde stellende, heb ik aan het betrouwen van Zijne Majesteit den Koning willen beantwoorden.

Gelukkig, Mijnheeren, dat deze benoeming mij te beurt valt in den bloei der jaren en in de kracht des levens.

Gelukkig dat ik aan mijne zijde vind als eerste Schepen Mr Van Pelt, persoon met wien ik sedert zoovele jaren zulke goede betrekkingen heb onder-

houden en die heeft bewezen dat men op zijnen iever, zijne werkzaamheid, op zijne bestuurlijke kennissen, in één woord op zijnen onderstand in alle omstandigheden mag rekenen.

Gelukkig nog dat ik mij omringd bevind van eenen Gemeente-Raad met de beste inzichten bezielde, die wakkere en kundige mannen telt, in staat om al de vraagpunten welke zich voordoen in eene stad van bijna 20,000 zielen, te helpen onderzoeken en oplossen.

En ondanks al die medewerkers zou mij misschien de opgedragen taak nog te zwaar voorkomen, zoo wij hier ten Stadhuize geene voorbeeldige beambten hadden, aan wien ik gelukkig ben in deze omstandigheid, eene welverdiende hulde te brengen.

Met zulke elementen mag men met betrouwen de toekomst der stad Turnhout te gemoet zien, en kan men eene gunstige oplossing verwachten der gewichtige en zeer ingewikkelde vraagpunten, welke, bijzonder onder stoffelijk oogpunt, sedert lang aan ons dagorde staan.

Ik bedoel voornamelijk het zoolang besproken en bestudeerde werk der stoepen en riolen. Ieder een heeft in den laatsten kiesstrijd, in aanzien vooral van den tegenwoordigen toestand onzer nij-

verheden en werkinanskwartieren, de noodzakelijkheid van zulke inrichting erkend. Het ware eene eer voor het bestuur aan wiens hoofd ik ben geplaatst, van dit verfraaiings- en gezondheidswerk bij uitnemendheid kortelings te kunnen ten uitvoer brengen. Niets zullen wij onbeproefd laten om hiertoe te geraken. Wij zijn verzekerd dat het Staatsbestuur, dat ons bijna dwingt een rioolnet in te richten, niet zal aarzelen om ons door milde toelagen te ondersteunen. Zodoende zullen de opofferingen die van de burgers zullen worden gevraagd niet overdreven zijn en zullen deze ruimschoots eene vergelding vinden in de voordeelen van allen aard, welke uit dit werk voor iedereen zullen voortvloeien.

Moet ik u zeggen, Mijnheeren, dat onder zedelijk oogpunt het onderwijs in 't algemeen en het volksonderwijs in 't bijzonder al onze belangstelling zal blijven opwekken. De nieuwe schoolwet van 15 September laatst geniet ons volle vertrouwen; zij heeft aan de leergangen van godsdienst en zedeleer een rang gegeven tot dewelke zij recht hebben. Zij heeft aan de gemeenten toegelaten scholen voor tien jaren aan te nemen. Reeds heeft de vroegere gemeenteraad van die toelating gebruik gemaakt en het nieuw bestuur heeft met genoeg de meer-

dere uitgaven gestemd, welke uit die aanneming zijn voortgesproten ; die meerdere uitgaven moeten vooral worden verbruikt om den toestand te verbeteren van het zoo verdienstelijk onderwijzend personeel der gemeente en der aangenomen jongens- en meisjesscholen, die nu om zoo te zeggen gemeente-scholen worden. Zelfs zonder wettelijke verplichting, heeft de gemeenteraad in zijne begrooting voor 1896 gelden gestemd om leeraars en leerlingen van onze aangenomen jongensschool te beloonen wegens den schitterenden uitslag in den jongsten prijskamp, door het Staatsbestuur uitgeschreven, behaald.

Laat mij toe er bij te voegen, dat wij met het grootste genoegen den bloeienden toegang besta- tigen van al onze andere onderwijsgestichten, van onze teeken- en muziekscholen, van de bewaar- scholen, van de kostschool van het Heilig Graf, van onze Staatsmiddelbare school, die door stads- toelagen wordt ondersteund en van ons beroemd St. Jozefs-College, dat onze toelagen niet noodig heeft, maar aan wie wij voor diensten, aan de jonkheid niet alleen van Turnhout maar van het gansche land bewezen, onze diepe erkentelijkheid aanbieden. Dit gesticht bij het vieren van zijn gouden jubelfeest, waarvan mij als oud-leerling het

voorzitterschap werd opgedragen, heeft bewezen hoe machtig het is en hoeveel goeds het op alle gebied heeft gesticht.

Onnoodig verder een programma van bestuur uiteen te zetten. De gemeenteraad, geboren uit de laatste kiezingen, waaraan het uitgebreid kiezers- korps deelnam, zal, hopen wij, meer gezag hebben dan welke voorgaande ook ; hij zal een wakend oog houden over al de noodwendigheden van de stad, en zonder eene klas der bevolking meer te begunstigen dan eene andere, zal hij trachten aan de algemeene belangen van Turnhout voldoening te geven.

Als Burgemeester, voornamelijk met de regeling en toezicht der politie gelast, begrijp ik dat deze dienst van het allergrootste belang is voor al de ingezetenen. Zonder personen en eigendommen op volstreekte wijze tegen allen hinder en stoornis te kunnen vrijwaren, is het nochtans mogelijk aan den Burgemeester de politie ernstig te bewa- ken, en alzoo van de manschappen goeden dienst te bekomen.

Ik zal nooit vergeten dat ik den Burgemeester moet zijn van geheel de stad, — ik zal het altijd als eenen plicht rekenen al de burgers zonder onderscheid van denkwijze met de meeste welwil-

lendheid te behandelen. Met toegankelijk te zijn voor iedereen, hoop ik het betrouwen van allen te winnen en alzoo het oprecht vaderlijk bestuur te verwezenlijken, dat het ideaal van elken volkslievend en burgemeester moet zijn.

Vele jaren heb ik den achtbaren Heer Dierckx, mijnen onmiddellijken voorzaat, aan het werk gezien, zijne voorbeelden van iever en werkzaamheid zullen mij steeds bijblijven.

Op het oogenblik van afscheid te nemen van den geleerden en verdienstelijken Magistraat, die sedert 1866 tot heden, gedurende dus bijna dertig jaren, zijne beste zorgen aan den vooruitgang zijner geboortestad heeft toegewijd, reken ik het mij ten plicht hem namens de gansche bevolking onze dankbaarheid aan te bieden. Hij heeft zijn bestuur als Burgemeester begonnen met het vieren der Patriottenfeesten, om het te eindigen met het voorleggen aan den gemeente-raad der beraming over de aanneming der scholen.

Vele en schoone nuttige werken zijn onder zijne regering uitgevoerd; sommige diensten zijn door zijn toedoen heringericht. De ingezetenen van Turnhout zullen van zijn bestuur een erkentelijk aandenken blijven bewaren. Wij drukken de vaste hoop uit, dat, alhoewel het stadhuis verlaten heb-

bende, hij al zijnen invloed van volksvertegenwoordiger zal blijven ten dienste stellen van de hoofdstad der Kempen.

Nog een woord alvorens te eindigen: de groot-sche betooging waarvan ik heden het voorwerp ben, heeft mij ten diepste ontroerd; nooit zal ik ze uit mijn geheugen verliezen; — op voorhand ben ik vergeld voor al hetgeen ik voor de stad zou kunnen doen. Mijnen innigen dank aan de inrichters van dit schoone feest in wiens goede regeling ik de hand herken van mijnen achtbaren Collega Mr Van Pelt.

Dank ook aan al diegenen welke aan den stoet hebben deelgenomen, aan de eerewacht, aan ons dapper vrijwillig pompierskorps, aan de muziekmaatschappijen der stad, in een woord aan al de korpsen welke dit schoone feest door hunne tegenwoordigheid hebben opgeluisterd. Deze samenwerking bewijst ten klaarste, dat, indien hier zooals elders er soms zekere verdeeldheid kan bestaan, allen het nochtans eens zijn om de overheid te huldigen, om den Burgemeester te vieren, wie dan ook met deze waardigheid moge bekleed zijn.

De ware blijken van toegenegenheid die ik heden en de vorige dagen van alle kanten heb ontvangen, zullen mij in alle moeilijkheden ondersteu-

nen en mij het vervullen mijner zware taak vergemakkelijken.

Moge God mijne pogingen zegenen en mij toelaten gedurende eenige jaren mede te werken aan den zedelijken en stoffelijken vooruitgang mijner geliefde stad Turnhout.

Daarna drukte de heer Peeters, Secretaris, zich uit als volgt :

Achtbare Heer Burgemeester,

Als Secretaris van uw Bestuur, zij het mij geoorloofd, in naam van al deszelfs beambten, UEd. onze oprechtste gelukwensen aan te bieden bij uw bezit nemen van den Burgemeesterszetel.

In U, Heer Burgemeester, begroeten wij niet alleen, den talentvollen, maar ook den ondervindingrijken leidsman, die met zijne achtbare voorgangers, sedert tal van jaren zich onverpoosd als Schepenen heeft toegewijd aan den stoffelijken bloei en aan het beheer der gemeentegelden van ons geliefd Turnhout.

Zachtaardig en steeds voorkomend in uwen omgang jegens ons, hebben wij, van af ons optreden, uwe schitterende begaafdheden naar waarde leeren hoogschatten.

Wederkeerig zal ons oprecht en eenig streven zijn, heer Burgemeester, de lastige taak, ter wille van het volk en ten behagen van onzen beminden

Koning UEd. opgedragen, zoo aangenaam mogelijk te maken.

De Hemel geve dat, door de wederwaardigheden en de kommernissen van het bestuurlijk leven heen, uwe mannelijke krachten en uwe rijke geestvermogens, eene lange reeks van jaren mogen strekken tot luister van het bewind, en tot voorspoed van onze dierbare geboortestad.

Lang leve de Heer Burgemeester!!!

Na een gepast antwoord van den heer Burgemeester, ontving deze de gelukwensen der verschillende aanwezige overheidspersonen, waarna de feestzitting werd geheven.

Te 5 ure had op de bovenzaal van het Stadhuis een banket plaats, door de heeren van den Gemeenteraad met den heer Secretaris den heere Burgemeester aangeboden.

Eene algemeene verlichting sloot dezen heugelijken dag, terwijl een lichtstoet, gevormd door den Katholiek Volksbond, den Katholiek Turnkring, de Xaverianen en de Koninklijke Maatschappij « Orpheus » de verschillende straten der stad doorkruiste.

Tengevolge van de benoeming van den heer Van Hal tot 't ambt van Burgemeester, moest er door den Raad worden voorzien in dezès vervanging in 't Schepenen-Collegie.

Hiertoe bijeengeroepen op 6 Januari 1896, overeenkomstig de wet van 30 December 1887, werd de heer Van Pelt, tweede Schepen, met veertien op vijftien stemmen, als eerste Schepen uitgeroepen.

Zijn mandaat zal eindigen met 1 Januari 1904.

Door deze verkiezing is het ambt van tweede Schepen voor den termijn van vier jaren opengesteld, en de Raad hierin bij hoogdringendheid voorziende, wordt de heer Amsens Guil. Car. Gustaaf met veertien op vijftien stemmen tot dit ambt verkozen.

Beide Schepenen legden onmiddellijk den grondwettelijken eed af, terwijl zij bedankten voor de eer die hen te beurt viel, tevens belovende hunne beste pogingen te zullen aanwenden om den Raad en de gansche bevolking ten dienste te staan.

Het Collegie heeft vervolgens zijnen werkring geregeld als volgt:

De heer Burgemeester : Algemeene administratie ; Politie ; Onderwijs en Openbare Gezondheid.

De heer Van Pelt, Schepen : Openbare Werken, Handel en Nijverheid, Landbouw, Verlichting en Schoone Kunsten.

De heer Amsens, Schepen : Financiën en Burgerlijken Stand.

Personeel en inrichting der bureelen.

Het personeel is hetzelfde gebleven.

Gemeente ontvangst.

Zonder verandering.

Kiezerslijsten.

De algemeene Kiezerslijsten, door ons voorloopig gesloten op 31 Augustus, behelzen :

KIEZERS.	met 1 stem	met 2 stemmen	met 3 stemmen	met 4 stemmen
Voor den Senaat 3111	2314	442	355	
Voor de Provincie 3112	2314	442	356	
Voor de Kamer 3721	2894	453	374	
Voor de Gemeente 2957	2269	263	193	232

Gezwoornen.

De lijst der personen, bevoegd om deel te maken der Gezwoornen, behelst dit jaar 62 namen.

Kiezingen.

Bij de gedeeltelijke vernieuwing der Kamer van Volksvertegenwoordigers in de maand Juli 1896, had er te Turnhout geene verkiezing plaats, daar de drij

uittredende leden, de heeren, Coomans, de Brocqueville en Dierckx, zonder strijd als verkozen werden uitgeroepen.

Evenmin had er voor de provinciale afgevaardigden geene verkiezing plaats, daar de uittredende leden, de heeren Smolderen, Van Hal en Versteylen de eenige voorgestelde kandidaten waren.

De heer Coomans, lid der Kamer van Volksvertegenwoordigers voor het Arrondissement Turnhout gedurende 47 jaren, overleed op 27 Juli 1896.

Dientengevolge werd, bij Koninklijk besluit van 1 Augustus volgende het kiezerskorps van het Arrondissement bijeengeroepen, om op Zondag 30 Augustus 1896, in zijne vervanging te voorzien.

Tot zijnen opvolger is de heer graaf de Merode-Westerloo, Oud-Minister en Burgemeester van Westerloo, bij volstrekte meerderheid als Kamerlid voor het Arrondissement Turnhout verkozen geworden.

Bestuurzaken, Stadsschriften, Archieven.

Zonder verandering.

Gemeentegoederen.

ROERENDE EN ONROERENDE.

Hicraan is geene verandering gebracht.

Aankoopingen, verkooping, mangelingen.

Geene.

Betwistbare zaken.

Een eigenaar heeft in den loop des jaars eene afpaling gevraagd tusschen zijnen eigendom en het « Kas-teel » aan de stad behoorende.

Een voorafgaandelijk onderzoek der wederzijdsche titels van eigendom heeft ons het bewijs gegeven dat de stad niet paalt aan den eigendom van verzoeker, weshalve de afpaling niet is geschied.

Gemeente-reglementen.

Sedert ons laatste verslag zijn er twee reglementen ingevoerd op het houden der markt voor zoete boter en op den officieelen koepokinentingsdienst.

Wij deelen den tekst dier reglementen mede onder de wederzijdsche rubrieken :

Markten, Kapittel XII, en Koepokinentingen, Kapittel VIII.

TITEL III.

GEMEENTE-INKOMSTEN.

Ontleding der gemeente-rekening van 1895 en waardeering der begrooting van 1897.

GEWONE EN BUITENGEWONE ONTVANGSTEN.

A. GEWONE

Erfelijke inkomsten.

	Rekening.	Begrooting.
Huurprijzen van stadseigendommen	6520.—	6620.—
Grasverpachting op het gemeentekerkhof	30.—	30.—
Verkoop van hout, strooisel en schadden	46.20	75.—

Gemachtigde heffingen, schattingen en belastingen.

- 7 bijvoegelijke centiemmen op de belastingen	4944.95	4800.—
7 opcentiemmen voor 15 jaren	5924.40	5800.—
4 opcentiemmen voor 10 jaren	3385.36	3300.—
5 opcentiemmen voor 10 jaren	4231.70	4130.—
6 opcentiemmen voor 52 jaren	4238.52	4120.—
15 opcentiemmen voor 10 jaren	12695.15	12400.—
3 opcentiemmen voor den dienst der wegenis	2539.02	2480.—
Schoolgelden in de lagere en aangenomene scholen	1655.25	750.—
Schoolgelden in de gemeente-bewaarschool	130.50	120.—
Opbrengst der plaatsen in de vleeschhal	299.—	300.—
Belasting op paarden en ossen	4125.60	4330.—
Id. op rijtuigen op veeren of riemen	3125.—	3125.—
Kohier van prestatien tot onderhoud der buurtwegenis	3244.78	3350.—

Belasting op het bebouwd kadastraal inkomen, lusthuizen en nijverheidsgebouwen 10 o/o	28789.10	29350.—
Bijkomende belasting id. id., 5 o/o	14394.55	14675.—
Belasting op draaiorgels, tenten, danszalen, enz.	1889.—	1900.—
Keurrechten op het slachtvleesch	1959.08	2400.—

Andere gewone ontvangsten.

Aandeel in het gemeentefonds (wet 18 juli 1860).	82901.83	81620.—
Id. id. id. (wet van 19 augustus 1889)	18747.—	18747.—
Toelaag-Staat voor stads-teekenschool	2333.—	2333.—
Id. Provincie id.	1000.—	1000.—
Id. Provincie voor stads-muziekschool	800.—	800.—
Id. Staat voor lager onderwijs.	19231.—	21200.—
Bijkomende id. id.	2000.—	—.—
Id. Provincie id.	1974.—	2000.—
Bijkomende id. id.	—.—	—.—
Id. Staat voor den dienst der bewaarscholen.	2041.—	2000.—
Id. Staat voor de huishoudingsklas bij stadsmeisjesschool 1/3.	225.—	225.—
Id. Provincie voor de gemeentelijke huishoudingsklas	200.25	225.—
Eerste dividend van den buurtspoorweg Antwerpen-Hoogstraeten-Turnhout	6370.—	6370.—
Tweede dividend id. id.	1698.29	1700.—
Eerste dividend buurtspoorweg Turnhout-Arendonck.	3244.39	4445.—
Id. id. Turnhout-Moll-Meerhout.	2262.44	4488.—
Opbrengst der akten van den burgerstand.	141.47	150.—
Id. der piscijnen en privaten	75.—	75.—
Militaire logementen, enz.	28.86	1000.—
Wedergeaaf door de boordeigenaars voor ambts-halve ruiming der rivieren en waterloopen	—.—	100.—

Verschillende ontvangsten, intresten der spaar- kas, enz.	883.19	600.—
--	--------	-------

b. BUITENGEWONE ONTVANGSTEN.

Goed slot der vorige rekening	41871.72	—.—
Overschot der vorige dienstjaren op de begrooting	—.—	33831.61
Vergunningen van grond voor begraafplaatsen op het gemeente-kerkhof	1443.—	2000.—
3 opcentiemen gedurende 5 jaren tot betaling der intresten van uitgegevene kasbons	2539.02	2520.—
2 opcentiemen voor 3 jaren id. id.	1692.68	1650.—
Toelaag der provincie voor de buurtsteenwegen ter streek « Heizijde » tweede helft van 1/3 nog te ontvangen	11140.—	—.—
Verkoop van overschotten van wegen langs- heen de gemeentebuurtsteenwegen	1075.54	—.—
Toelaag van den Staat voor de gezondheidsver- ken in Ste-Elisabeth's Gasthuis. 1/6	1764.—	—.—
Id. der Provincie voor id.	1764.—	—.—

GEWONE EN BUITENGEWONE UITGAVEN.

1. Kapittel. Huishoudelijk plaatselijk bestuur	21736.89	21889.00
2. » Publieke veiligheid en gezondheids- gesteltenis	36807.71	39066.09
3. » Gemeentewerken	13480.33	12900.—
4. » Handel en scheepvaart.	—.—	—.—
5. » Kazernceering, logement en trans- porten.	320.46	1000.—
6. » Openbare { Godshuizen 20047.77 welda- Armen 39150.— digheid { Gem. fonds 5148.65 } 65464.05 65358.54 Onderhoud der bedelaars 1117.63 }		

7. Kapittel. Eeredienst	2100.—	2100.—
8. » Openbaar onderwijs	62312.16	65063.33
9. » Schoone kunsten	10046.17	10000.—
10. » Gevestigde schuld	24839.09	24891.09
11. » Regelingen	1034.34	1200.—
12. » Herhalingen	2981.44	749.93
13. » Buitengewone uitgaven	21447.91	11700.—
14. » Verschillende uitgaven	4372.11	4425.—
15. » Nieuwe werken en bijzon- dere uitgaven	8507.95	1191.01

Totaal fr. 275450.61 fr. 261533.99

UITKOMST DER BEGROOTING VAN 1897.

Ontvangsten	fr. 293134.61
Uitgaven	fr. 261533.99
Overschot	fr. 31600.62

Oude schulden.

Hieraan is geene verandering gebracht.

Leeningen.

Een koninklijk besluit van 6 Januari 1896 verleent machtiging, om gedurende tien jaren, vier opcentiemen te behouden op de drij grondslagen voor het bestrijden der gewone uitgaven.

Financiële gesteltenis.

De rekening der stad over het dienstjaar 1895, te geschikten tijde nedergelegd, geeft een overschot van fr. 38163.23

Hiervan moet afgetrokken worden, als erin versmolten en reeds verrekend:

A.) Het batig slot der begrooting van 1895, verrekend in de begrooting van 1896. fr. 24772.85.

B.) De optrek der rekening van 1895, beginnende met het goed slot der rekening van 1894, algemeene uitslag van alle vorige dienstjaren, 't zij fr. 41871.72

Verminderd met het cijfer van den optrek der begrooting van 1896, als zuivere uitslag der vorige dienstjaren fr. 33221.81

't zij 8649.91

Samen zijnde de optrek der begrooting van 1896 fr. 33422.76

Blijft aldus fr. 4740.47

Even als verleden jaar gaf nog het gemeentefonds der afgeschafte octrooirechten eene meerdere opbrengst van bijna 3000 franks tegen de voorziene ontvangst.

Twee ongebruikte kredieten blijven in de begrooting voor 1897 te herbrenge te weten:

Voor het geven van feesten in 1895 fr. 4000.—

Overschot der krediet voor de studie van het rioolontwerp 1191.—

Het is opmerkenswaardig dat de wet van 11 April 1895, waarbij wijzigingen gebracht worden aan de wetgeving op de personeele belasting, eene groote vermindering in de opbrengst der gemeentelijke opcentiemen heeft teweeg gebracht.

Volgens de tabel der opcentiemen bedraagt deze vermindering fr. 1158.56 in 1895, en deze vermindering heeft een bestendig karakter.

De opbrengst van een opcentiem was:

	in 1894	in 1895
In grondlasten	fr. 391.44	fr. 395.10
In personeel	» 333.60	» 311.32
In patentrecht	» 140.47	» 139.92

Comptabiliteit

BEGROOTING VAN 1896.

De bestendige Deputatie behield dezelve zooals zij door den Gemeenteraad werd voorgedragen, te weten:

In ontvangsten	fr. 292162.58
In uitgaven	» <u>263071.44</u>
Overschot fr.	29091.14

Rekening over 1895.

Zij bedraagt in:

Ontvangsten	fr. 313613.84
Uitgaven	» <u>275450.61</u>
Overschot fr.	38163.23

Pensioenkas der toevoegden

De opname van het fonds over 1895 gaf in:

Ontvangsten	fr. 1650.86
Uitgaven	» <u>940.16</u>
Overschot. fr.	710.70

Het kapitaal bedraagt thans fr. 18965.69.

TITEL IV.
LIEFDADIGE GESTICHTEN.

Bureel van Weldadigheid

Bij ontslag van den heer Aug. Nuyens, heeft de Gemeenteraad tot zijnen opvolger den heer Guil. Maes, rentenier, benoemd.

Geneeskundige dienst.

Zonder verandering.

Roerende en Onroerende goederen.

Eene verkoopning van boomen en houtgewas op de eigendommen « Het Lodewyckx » en nabij « Kruisberg » bracht eene som van fr. 2287.96 op.

Een koninklijk besluit van 13 Juni 1896 verleende machtiging om uit de hand over te laten aan de heeren R. Vueghs en broeder, voor den prijs van 6509.40 franks, eenen bouwgrond gelegen ter streek « Lokerakkers » groot samen 1 hectaar 70 aren.

Giften en legaten.

Geene,

Aankoopningen, verkoopningen, mangelingen.

Er zijn geene aankoopningen noch mangelingen gedaan.

Aflegging en aanlegging van kapitalen.

Het Bureel van Weldadigheid ontving voor zijn aandeel 50 franks, tot het bekomen eener vergunning voor begraafplaats op het Gemeentekerkhof van wijlen den Zeer Eerwaarden Pastoor-Deken Pittoors J. B.

Men kocht aan met beschikbare gelden op de spaarkas :

1° Eene obligatie N° 3373 der belgische schuld 3 %, groot in kapitaal 3000 franks ;

2° Eene dito n° 3407 der zelfde schuld met 700 frank.

3° Eene dito n° 62975, groot in kapitaal 6400 franks, met de gelden voortkomstig uit den verkoop in het Lokerakker.

Comptabiliteit.

REKENING 1895.

Zij sluit in :

Ontvangsten.	fr. 69811.50
Uitgaven	» 57121.75
								Overschot fr. 12689.75

BEGROOTING 1896.

Zij werd vastgesteld in :

Ontvangsten	fr. 57111.11
Uitgaven	» 56765.95
	<hr/>
Het overschot fr.	345.16

In 1896 is het aandeel der stad Turnhout, tot vorming van het gemeenzaamfonds, op fr. 5068.34 gebracht.

Onderstanden, uitdeelingen.

In 1895 bestond de dienst der officieele bedeeeling hoofdzakelijk :

In geld	fr. 14000.—
In brood en andere eetwaren	» 13962.74
In kleederen, lijnwaad en beddegoed	» 995.92
In geneesmiddelen	» 2416.34
Jaarwedden der genees-, heel- en vroedmeesters	» 3000.—
Mondkosten der bestedelingen	» 15000.—
Huishuren	» 3000.—

De rekening van het Bureel sloot wederom met den merklijken boni van 12689.75 frank.

De mindere uitgaven hebben betrekking op de uitdeelingen in geld, brood en geneesmiddelen.

Er werd ook maar fr. 13.10 uitgegeven op het krediet van fr. 500.— voor armen in vreemde gemeenten geholpen in vroegere jaren, terwijl de kredieten van fr. 500.— voor armen in vreemde

gemeenten geholpen in 1895, en van fr. 1000.— voor vreemde behoeftigen in de stad verblijvende, onaangeroerd bleven.

In 1895 bedroeg de totale toelaag der stad fr. 39.150.—

Betwistbare zaken.

Geene.

Godshuizen.

BESTUUR

Het personeel is hetzelfde gebleven.

Roerende en Onroerende Goederen.

In den loop des jaars heeft de herverhuring voor negen jaren der boerderijen en landerijen plaats gehad.

Giften en Legaten.

Geene.

Aankoopingen, Verkoopingen, Mangelingen.

Er werd verkocht :

A. Namens het Gasthuis :

1. Aan het Begijnhof, perceel B, nr 1005c, 18A50, aan fr. 180 per aar.
2. Aan Louis Gys, van perceel Q, nr 480M, 1A60, » 300 »
3. Aan J. Botermans & Co id. 4A40, id.
4. Aan Jos. Van Walderen id. 3A38, id.
5. Aan P. Geentjens, van perceel P, 66k. 6A60, » 375 »

B. Namens het Begijnhof :

1. Aan J.-B. Jacobs, van perceel B, 977C,		0A92	aan fr. 225	per aar.
2. Aan L. Cremers, van perc. Q, nrs 27B-28 en 663, 6A42			aan fr. 375	p. aar.
3. Aan Jos. Van den Eede	id.	2A28		id.
4. Aan Dan. Van Kasteren	id.	2A10		id.
5. Aan Van Tilborg	id.	9A65		id.
6. Aan Luc. Matthé	id.	4A37		id.
7. Aan Jos. Gils	id.	4A67		id.
8. Aan Fr. Pauwels	id.	5A15		id.
9. Aan Gebr. Vueghs, perceel O, 342		17A70	fr. 60	p. aar.

Door het Bestuur van Staatsijzerenwegen is er grond onteigend waarvoor de prijzen nog niet zijn vastgesteld; de onderhandelingen des aangaande worden voortgezet.

Aflegging en Aanlegging van Kapitalen.

Zonder verandering.

Comptabiliteit.

De begrotingen voor 1896 zijn vastgesteld als volgt:

	Ontvangsten	Uitgaven	Overschot
Gasthuis	fr. 46593,37	fr. 46509,81	fr. 83,56
Godshuis	fr. 33540,04	fr. 33508,94	fr. 31,10
Begijnhof	fr. 20022,60	fr. 19938,86	fr. 83,74

De nedergelegde rekeningen over 1895 bedragen :

	Ontvangsten	Uitgaven	Overschot
Gasthuis	fr. 27256,25	fr. 23353,41	fr. 3902,84
Godshuis	fr. 28221,18	fr. 22852,41	fr. 5368,77
Begijnhof	fr. 17148,60	fr. 16152,40	fr. 996,20

Betwistbare zaken.

Geene.

Begijnhof. — Fondatie en Infirmerij.

De infirmerij had dit jaar 9 zieke of gebrekkige begijnen opgenomen.

De fondatie telt nog 9 kostgangsters.

St. Elisabeth's Gasthuis.

Er blijven in 't gesticht 19 religieuzen gebezigd. In 1895 was de onderhoudsprijs per dag geklommen, tot fr. 1.86.

Bij toepassing van artikel 8 der wet van 27 November 1891 op den openbaren bijstand, is de prijs van den arbeidsdag in 1896, door koninklijk besluit van 11 Meert op fr. 1.73 gebracht

Men onderhield ten laste van :

Turnhout.	335 personen
Andere gemeenten	6 »
Staat	4 »
Voor hunne penningen.	17 »
	<hr/>
	Samen 362 »

St. Petrus Godshuis.

Steeds waren er 141 bestellingen in het Godshuis onderhouden.

Het getal kloosterzusters voor den inwendigen dienst bleef op tien behouden.

Voor den onderhoud der ouderlingen en der weezen verleende de stad eene toelaag van 8999.77 frank.

Zinneloozen, blinden en doofstommen.

Men raadplege deswegens het verslag van het voorlaatste jaar.

Bedelaarswerkhuizen.

In het toevluchtshuis te Wortel betaalde men fr. 265.68 voor een gemiddeld getal van 4 opgesloten, terwijl de stad aan de landbouwkolonie van Merxplas eene som betaalde van fr. 1117.63. Het gemiddeld getal opgesloten ingevolge eene veroordeeling, bedroeg dit jaar dertien.

Weldadigheidsscholen.

Te Reckheim, Ruyselede, Namen en Gent zijn samen vijf personen opgenomen, voor dewelke in 1895 fr. 697.65 is betaald.

TITEL V. E E R E D I E N S T .

Geestelijkheid.

Zooals wij verleden jaar meldden, was de cerwaarde heer P. Verschueren aangeduid tot het stichten eener tweede parochie voor het Centrum.

Op het gekozen terrein tot het bouwen der kerk, verheft zich thans eene voorloopige kerk, onder de aanroeping van het H. Hart van Jesus.

Op 14 Mei 1896, verscheen in het Staatsblad het volgend koninklijk besluit :

HULPKERK. — OPRICHTING.

(1^e algemeen bestuur, 1^e afdeling, n° 19521.)

LEOPOLD II, Koning der Belgen,

Aan allen, tegenwoordigen en toekomstenden, HEIL.
Gezien het verzoekschrift van 28 December 1895, waarbij inwoners van Turnhout de oprichting vragen eener nieuwe hulpkerk in die stad ;

Gezien de adviezen van den fabriekraad der parochiekerk van den H. Petrus, van den gemeenteraad van Turnhout, van den aartsbisschop van

Mechelen, en van de Bestendige Deputatie des Provincieraads van Antwerpen, wederzijds in dato 2 en 12 Februari, 20 en 24 April 1896 :

Gezien het plan van 't gebied der toekomstige hulpkerk, beraamd tusschen de bisschoppelijke en de provinciale overheid ;

Gezien artikelen 60, 61 en 62 der wet van 18 Germinal jaar x, het decreet van 30 December 1809, het koninklijk besluit van 12 Maart 1849 en artikel 117 der Grondwet ;

Op voorstel van Onzen Minister van Justitie,

Wij hebben besloten en Wij besluiten :

Art. 1. Onder de aanroeping van het H. Hart van Jesus, wordt eene hulpkerk opgericht te Turnhout.

Die hulpkerk zal voor gebied hebben het westelijk gedeelte der parochie van den H. Petrus, en zal van deze gescheiden zijn door de volgende grenzen op voormeld plan aangeduid, onder de letters A en M, door eene rooze streep :

Te beginnen van de grenzen der gemeente Merxplas, de middellijn van den steenweg van Merxplas naar Turnhout, tot aan de vaart van Turnhout naar Sint-Job-in-'t-Goor, A B ; de buitenlijn (noordzijde) der vaart, tot aan den spoorweg van Tilburg naar Turnhout, B C ; de buitenlijn (oostkant) van voormelden spoorweg tot aan de Beggijnendreef, C D ; de middellijn dier dreef tot aan de Weezenstraat, D E ; de middellijn dier straat tot aan de Parkstraat, E F ; de middellijn dier straat tot aan de Sint-Antoniussstraat, F G ; de middellijn dier straat tot aan de Leopoldstraat,

G H ; de middellijn dier straat tot aan de Gasthuisstraat, H J ; de middellijn dier straat tot aan de Korte Gasthuisstraat, I J ; de middellijn dier straat tot aan de Papenbruggen, J K ; de Papenbruggen tot aan de rivier de Aa, K L ; die rivier tot aan de grenzen der gemeente Vosselaer, L M.

Art. 2. Eene jaarwedde van 950 frank zal aan die hulpkerk gehecht zijn, te beginnen met den eersten dag der maand die op de afkondiging van dit besluit zal volgen.

Art. 3. Een fabriekraad zal er onmiddellijk worden ingericht, overeenkomstig artikel 6 van 't decreet van 30 December 1809.

Onze Minister van Justitie is belast met de uitvoering van het tegenwoordig besluit.

Gegeven te Brussel, den 9 Mei 1896.

LEOPOLD.

Van 's Konings wege :

De Minister van Justitie,

V. BEGEREM

Zijne Eminentie Monseigneur de Kardinaal-Aartsbisschop van Mechelen benoemde denzelfden eerweerden heer P. Verschuere tot Pastoor dezer nieuwe Parochie.

Zijne plechtige inhaling, onder algemeene deelneming der Turnhoutsche Maatschappijen en Gilden, had plaats op maandag, 29 Juni 1896, feestdag der HH. Apostelen Petrus en Paulus.

Tot onderpastoor dier nieuwe parochie werd genoemd de eerweerde heer Alfons Haerens, eerstens onderpastoor op Kiel bij Antwerpen.

Kerkfabrieken.

Bij besluit van den heer Gouverneur der provincie Antwerpen, zijn tot leden van het nieuw kerkfabriek van het H. Hart genoemd, de heeren P. J. Taeymans, provincialen bouwmeester ; Jozef Sak-Hendrickx, nijveraer ; Car. Verwaest-Gervais, handelaar en Georges Van Genechten, bankier.

De Kerkelijke Overheid heeft er harentwege bijgevoegd, de heeren J. Straelen-Wilrycx, fabricant ; Aug. Verhulsen-Vissers, bestuurder ; J. Stefens-Van Meel, handelaar ; Jos. Bogmans-Verhaegen, rentenier ; Ferd. Caers, landbouwer.

Tot leden van het kerkmeestersbureel zijn verkozen, de heeren P. J. Taeymans, voorzitter ; Aug. Verhulsen, secretaris ; Jos. Sak, schatbewaarder.

Het Kerkfabriek van St. Pieter is thans samengesteld als volgt : de heeren J. de Fierlant, Voorzitter ; A. Misonne, Secretaris ; de eerw. heeren V. Adams, Pastoor-Deken, P. F. Gebruers, Al. Vermynen, G. Van Pelt, Joseph Van Ravestyn, Ed. Glénisson, Joseph Hendrickx en Fl. Van Hal, leden.

De fabriekraad heeft tot zijn bureel verkozen de heeren Flor. Van Hal, Voorzitter ; A. Misonne, Secretaris, en de eerweerde heer P. F. Gebruers, Schatbewaarder.

Het Kerkfabriek van O.-L.-Vrouw te Severdonck blijft bestaan uit de heeren : Fr. Claessens, Voorzitter ; Fr. Verrydt, Secretaris ; M. Van Aken, Th. Coveliers en de eerw. heer J. M. Moelans, leden.

Het Kerkmeestersbureel bestaat uit de heeren Fr. Claessens, Voorzitter, M. Van Aken, schatbewaarder en Fr. Verrydt, secretaris.

Rekeningen — 1895.

a. ST-PETRUS-KERK.

Deze is goedgekeurd in :

Ontvangsten	fr. 18102.36
Uitgaven	» 18179.74
Malislot	fr. 377.38

b. O.-L.-VROUW TE SEVERDONCK.

Deze behield in :

Ontvangsten.	fr. 2795.01
Uitgaven	» 2793.07
								Overschot.fr. 1.94

Begrooting — 1896.

a. ST-PETRUS-KERK.

Zij houdt in :

Ontvangsten	fr. 17959.96
Uitgaven	» 17957.55
Overschot fr.	2.41

b. O.-L.-VROUW TE SEVERDONCK.

Zij bedraagt in :

Ontvangsten	fr. 728.99
Uitgaven	» 726.65
Overschot fr.	2.34

c. HULPKERK VAN HET H. HART.

Zij is opgesteld voor het tweede halfjaar 1896 in :

Ontvangsten	fr. 965. »
Uitgaven	» 960.90
Overschot fr.	4.10

Roerende en onroerende goederen.

Zonder verandering.

Giften en legaten.

Geene.

Kapitalen.

Zij zijn dezelfde gebleven.

TITEL VI.
OPENBAAR ONDERWIJS

College van Humaniteiten.

Dit bloeiend gesticht blijft immer zijne schitterende faam waardig. In het afgelopen schooljaar telde het Collegie niet minder dan 554 leerlingen, verdeeld in 284 kostgangers, 200 externen en 70 apostolieten.

Wij vinden een doorslaand bewijs van den vooruitgang in letteren en schoone kunsten, in de opvoering bij de prijsdeeling, van het meesterwerk « Athalie » van J. Racine, welks uitvoering terecht de verwachting van ingezetenen en vreemdelingen heeft overtroffen.

Staats middelbare school.

Het onderwijzend personeel onderging geene verandering.

In het afgelopen schooljaar zijn er 202 leerlingen ingeschreven, waarvan 75 de lessen der middelbare afdeling volgden.

Een landbouwcursus, gevolgd door 22 leerlingen is der school toegevoegd onder de leiding van den heer Ph. Van Elst, landbouwingenieur.

In den officielen wedstrijd voor de nederduit-

sche taal, bekwam de jonge heer Jozef Devooght de eerste plaats met de negen tienden der punten, terwijl dezelfde leerling in den algemeenen prijskamp 65 punten op 100 won.

Wij bestatigen met genoegen dat voor het jaar 1896 de eerste prijs in den algemeenen prijskamp in de nederlandsche taal werd behaald door den leerling Adriaensen Jan Ed., die 75 op 100 punten behaalde.

De derde prijs werd gewonnen door den heer Peeters Karel met 70 op 100 punten, en de vierde door den heer Van Hooren Henri met 69 punten; deze allen in de afdeeling A op 70 mededingers.

Zulks bewijst nogmaals de degelijkheid van het onderwijs in gezegde school.

Gemeente lager Onderwijs.

Het personeel der gemeentescholen heeft geene verandering ondergaan.

Gedurende het schooljaar 1895-1896 bezochten 91 leerlingen de lagere stadsjongensschool. Zij genoten allen het kosteloos onderwijs.

In alle de scholen is er, krachtens het nieuw reglement op de koepokinenting, door bevoegden doctor overgegaan tot eene doelmatige herinenting.

Daar de nieuwe wet op het lager onderwijs de

schadeloosstelling voor huishuur regelt, is aan den hoofdonderwijzer uit dien hoofde eene toelaag van 400 fr. verzekerd.

In de gemeente meisjesschool werden 355 kinderen ingeschreven voor het lager onderwijs, waarvan 320 kostelooze en 35 mits betaling.

De bewaarafdeeling telde 203 kostelooze leerlingen en 24 betalende.

De lessen der huishoudkunde zijn gevolgd door 30 meisjes.

Onderstanden voor het lager onderwijs.

In 1895 ontvingen wij voor toelaag:

Van den Staat, als gewoon	fr. 19231.—
Id. als bijvoeglijke	» 2000.—
Van de Provincie	» 1974.—
Van den Staat voor de bewaarscholen	» 2041.—

De schoolgelden in de gemeentelijke en aangemene scholen daalden tot fr. 1655.25, en in de gemeentelijke bewaarschool bedroegen zij fr. 130.50.

De genomene beslissing des Gemeenteraads, waarbij het kosteloos lager onderwijs wordt uitgebreid aan de kinderen wier ouders min dan 20 franks personeele belasting betalen, zal deze opbrengst nog voor de helft doen verminderen.

Bijzonder lager onderwijs.

In uitvoering der organieke wet op het lager onderwijs van 15 September 1895, zijn voor het jaar 1896 de volgende toelagen op de stedelijke begroting verleend :

Aan de aangenomene jongensschool, bestuurd door den heer Adr. Fr. Jacobs, fr. 25250.—

Aan de aangenomene meisjesschool, onder bestuur van Mej. Phil. Moerman, fr. 13545.—

Aan de aangenomene gemengde school te Severdonck, door Mej. M. Van Haver bestuurd, fr. 2800.—

Aldus bedroeg de geheele vermeerdering uit dien hoofde lastens de stad fr. 2645.—

Deze toelagen hebben een bestendig karakter verkregen doordien die scholen voor een tijdperk van tien jaren heraan genomen zijn.

De aangenomene jongensschool werd bijgewoond door 935 leerlingen, waarvan 25 mits betaling, en 910 kosteloos.

Door den voortdurenden aangroei der schoolbevolking, is het onderwijzend personeel met eene onderwijzer vermeerderd, den heer L. Mariën, van Bevel, gediplomeerd leerling der aangenomene normaalschool van Mechelen.

In den algemeenen prijskamp voor Godsdienst, door het Aartsbisdom uitgeschreven, zijn wederom

35 leerlingen bekroond geworden. 12 hunner behaalden het eerediploma; 13 het diploma; 8 de eervolle melding en twee eene melding.

In de aangenomene meisjesschool waren 640 kinderen ingeschreven, waarvan 26 mits betaling.

Acht onderwijzeressen waren belast met het onderwijs, te weten 4 in den lageren graad, 3 in den middelgraad en 1 in den hooger graad.

De klas van huishoudkunde werd gevolgd door 32 meisjes.

In de aangenomene gemengde school te Severdonck waren 36 meisjes en 55 jongens aanwezig.

Allen genoten het kosteloos onderwijs.

In den jongsten prijskamp voor Godsdienst kwam de school één eerediploma en eene melding.

In de aangenomene bewaarschool blijft het cijfer der bevolking bepaald op 400 kinderen.

De school der nonnen van het H. Graf telde dit jaar 595 leerlingen.

Bijzondere kostschool.

Het pensionnaat van het H. Graf had in 1895—96 vijf en veertig kostgangsters.

Nijverheid, Ambacht en Normaalscholen.

Deze bestaan tot heden ter stede niet. In den loop van het dienstjaar is er gewezen op het nut eener

nijverheidschool als vollediging van onze bloeiende Teekenschool.

Dit vraagstuk is aan het noodig voorafgaandelijk onderzoek onderworpen.

TITEL VII.

SCHOONE KUNSTEN, WETENSCHAPPEN, LETTEREN

Teekenschool.

Tot bode-toezichter is de heer Aug. Mortiers aangesteld geworden.

De Jury der prijskampen mocht bij het eindigen van het schooljaar met genoegen bevestigen, dat de school steeds hare goede faam waardig blijft.

Even als voorgaande jaren, schonk het Staatsbestuur vijf eere metalen tot prijzen in de Bouwkunde en het Antiek.

De winterleergangen telden 214 leerlingen, terwijl nog voor de zomerlessen 77 inschrijvingen werden genomen.

Muziekschool.

Deze inrichting levert voortdurende en doorslaande bewijzen van vooruitgang.

De muzikale uitvoeringen, zoo door het jaar als bij de prijsdeeling en gedurende de inhuldigingsfeesten mochten den meesten bijval genieten.

Wij hopen met de besturende Commissie dat deze openbare voordrachten meer en meer door de bevolking zullen worden bijgewoond.

Gedurende het schooljaar zijn er 127 leerlingen aangenomen geworden, waarvan verschilligen bijzonder de strijkinstrumenten en den leergang der klarinet beoefenden.

Sinds eenige jaren is het mogelijk geworden eene bijzondere leergang van orkest en harmonie in te richten.

Letterkundige genootschappen.

Geene.

Oudheden.

Zonder bijzonderheden.

Muziekgezelschappen.

Wij drukken hier onzen dank uit aan de verschillende muziekgezelschappen der stad, die zonder eene enkele uitzondering, hebben deelgenomen aan de openbare feestelijkheden, onder bescherming van het gemeentebestuur ingericht ter gelegenheid der inhuldiging onzer nieuwe spoorhal, en van den buurtspoorweg Turnhout-Moll-Westerloo.

TITEL VIII.

GEZONDHEIDSDIENST

Openbare gezondheidsgesteltenis.

De algemeene toestand is uiterst gelukkig gebleven.

Buiten eenige afzonderlijke gevallen van typhuskoorts, waarvan schier geene met doodelijken afloop, mogen wij zeggen dat de stad van alle besmetting is vrij gebleven.

De sterfgevallen door het jaar zijn minder dan in menige voorgaande jaren.

Het beschermingskomiteit der werkmanswoningen in het arrondissement Turnhout, heeft zich sedert ons laatste verslag, bezig gehouden met een algemeen nazicht van den toestand onzer werkmanskwartieren, en vooral met derzelver woningen en omliggende.

Ook de plaatselijke geneeskundige Commissie harerzijds heeft onze bijzondere aandacht gevestigd op de noodzakelijkheid, verbeteringen toe te brengen aan den toestand tot zuivering der woningen, bewaring der drinkwaters, reiniging der poorten en steegen, en afleiding der vuile huishoudelijke en industriele waters, allen punten die ook door

bedoeld komiteit als hoogstdringend zijn aangeprezen.

Wij erkennen dat de toestand niet langer kan worden geduld. Ook is het onze vaste bedoeling alle mogelijke verbeteringen aan te wenden; een voorafgaandelijk onderzoek door de diensten der politie en der stadswerken verricht, heeft tot het nemen der eerste en dringendste maatregelen doen besluiten. De grootsche werken van rioleering der stad, en waterpaslegging der straten met stoepen, zullen ongetwijfeld hiertoe machtig bijdragen; daarboven vestigen wij onze aandacht op de bouwvallige huizen en onreine of onvoldoende woningen, en wij hopen eerlang door het nemen van bijzondere maatregelen, het gezegd komiteit en de geneeskundige Commissie in al hunne wenken en verlangens te kunnen bevredigen.

Koepokinentingen.

Deze dienst is thans bij bijzondere verordening geregeld.

Wij laten hier den tekst van het besluit volgen :
STAD TURNHOUT. VERORDENING VAN 24 MEERT 1896.

Koepokinentingsdienst.

De Gemeente-Raad van Turnhout,
Gezien het koninklijk besluit van 18 April 1818 ;

Gezien de verordening der provincie Antwerpen van 22 Juli 1891 ;

Gezien artikel 78 der gemeentewet ;

BESLUIT :

Artikel 1. De dienst der koepokinenting is toevertrouwd aan den geneesheer, benoemd door den gemeenteraad tusschen de doktors der stad. — De inenting zal gebeuren volgens de regels tot het voorkomen van alle besmetting (antiseptie).

Er zal eene jaarlijksche afwisseling, eenmaal door het lot bepaald, plaats hebben. Nochtans, ingeval de benoeming niet werd aanvaard, of indien de verplichtingen er aan verbonden niet werden nagekomen, zal het Schepencollegie den volgenden geneesheer mogen aanstellen.

Bij geval een nieuwe doktor zich alhier kwame vestigen, zal deze de rangschikkingsorde volgen.

Artikel 2. Al de kinderen zullen, zooveel mogelijk, in de zes eerste maanden van hun bestaan, bij middel der koepokstof, geleverd door het Staatsinstituut van pokstof, de pokken gezet worden en heringeënt in het jaar wanneer zij den ouderdom van tien jaren bereiken.

Artikel 3. De geneesheer-inenter zal jaarlijks twee openbare zittijden van pokzetting en herinenting houden. — Iedere zittijd telt drij zittingen. In tijde van besmettelijke ziekte, zal hij op verzoek van het Sche-

pencollegie op bericht van de plaatselijke geneeskundige Commissie, die het Schepencollegie er van kennis zal geven, zoovele bijvoegelijke zittingen houden als het noodzakelijk zal geacht worden.

Artikel 4. De gewone zittingen zullen plaats hebben in April en in September, ten lokale door het gemeentebestuur aan te duiden. — De zittingen zullen plaats hebben van acht tot acht dagen, en op dezelfde uren, zoodat de tweede zitting kan toegewijd worden aan inenting en aan het nazicht der uitslagen van de bewerkingen der eerste zitting, en dat eene derde zitting wordt gehouden alleenlijk om de uitslagen der tweede zitting waar te nemen. De pokzetting en de herinenting gebeuren kosteloos voor al de kinderen die zich aanbieden. De dagen en uren worden vastgesteld door den geneesheer-inenter ; het bericht dat hij hiervan aan den burgemeester zal geven, wordt 's minstens acht dagen vóór de zittingen ter kennis gebracht van het Weldadigheidsbureel en der bestuurders van scholen, en op de gewone plaatsen aangeplakt en in de bijzonderste wijken en gehuchten door de zorgen der politie bekend gemaakt.

Bij wettig belet zal de geneesheer-inenter zich door een zijner collega's mogen doen vervangen.

Artikel 5. In de zittingen van nazicht zal de geneesheer-inenter er den uitslag van bevestigen in de kolom

tot dit einde voorbehouden in het trouwboekje, of er een bijzonder bewijsschrift van afleveren. Bij mislukken der pokzetting, is de inenter gehouden ten minste een tweede maal te herbeginnen. — De kinderen, bij wiendetweede inenting mislukt is, zullen zich in den volgenden zittijd moeten aanbieden om eene derde inenting te ondergaan, indien zij voor de eerste maal de pokken zijn gezet, en eene tweede inenting, indien zij reeds vroeger de pokken waren gezet. Er zal op het bewijsschrift melding van deze bijzonderheid gemaakt worden. Ook zullen deze kinderen derhalve in de school worden toegelaten.

Artikel 6. De gemeentesecretaris of zijn afgevaardigde zal de jaarlijksche zittingen bijwonen en met den geneesheer-inenter de registers teekenen.

Artikel 7. De geneesheer-inenter bezoekt insgelijks 's minstens eenmaal 's jaars de gemeentelijke en aangenomene lagere- en bewaarscholen der stad, alsook het weezenhuis van St. Petrus Godshuis. Dit bezoek zal zooveel mogelijk plaats hebben bij het begin of in het midden des schooljaars.

Artikel 8. Tijdens het jaarlijksch bezoek dier gestichten, neemt de geneesheer inenter kennis van de register van pokzetting, en zal een onderzoek doen over den toestand der kinderen nopens de pokinenting en herinenting. Alle de kinderen die den ouderdom van

tien jaar bereikt hebben, zullen moeten heringeënt worden.

Ten tijde van besmettelijke ziekte zal de Burge-meester, de plaatselijke geneeskundige commissie gehoord, een bijvoeglijk bezoek opgevolgd van herinenting kunnen bevelen.

Bij elk visiet laat de geneesheer een getuigschrift in de school, den uitslag bevestigende van het visiet; dit getuigschrift wordt door de zorgen van den onderwijzer aan het Schepencollegie gezonden.

Artikel 9. De schoolmeester zal in een register, dat in de school berust, opteekenen al wat de leerlingen betreft onder het opzicht der koepokinenting. Dat register zal bij iedere vraag der overheid getoond worden.

Artikel 10. Voor wat betreft de leerlingen der Staatsmiddelbare school en die der gestichten van het vrije onderwijs zooals de school der zusters van het H. Graf en het Paters Jesuïeten Collegie, zal het Gemeentebestuur zich in betrekking stellen met de overheden dier gestichten ten einde zich te verzekeren of de leerlingen zich in regel bevinden onder het dubbel opzicht van pokzetting en herinenting. — Een afschrift van de tegenwoordige verordening zal hun tot dit doel overhandigd worden.

Artikel 11. Ter stadssecretarij zullen er, volgens de officieele modellen, twee registers gehouden worden,

om onder opzicht der pokzetting, den toestand der kinderen van de stad aan te duiden. Het eerste register zal den uitslag der pokzettingen bevatten, het ander dat der herinentingen. Deze registers zullen gebonden zijn en de kinderen zullen er bij rangschikking op ingeschreven worden.

Artikel 12. De ouders, bedeeden door het Weldadigheidsbureel of wier kinderen in de gemeentelijke of aangenomene onderwijsgestichten zijn toegelaten, daartoe uitgenoodigd, zullen verplicht wezen het getuigschrift van pokinenting of herinenting te toonen.

Bij gebreke zulks te doen binnen de acht dagen na de opeisching, zal aan de eenen allen onderstand worden geweigerd, en aan de anderen de toegang der school worden ontzegd voor hunne kinderen. Ook zal de stadstoelaag aan de bijzondere bewaarschool kunnen worden onttrokken, zoo deze zich niet aan de tegenwoordige verordening zou gedragen.

Aanmoedigingen zullen door stadsbestuur kunnen toegekend worden aan de armen der stad die stipt hunne kinderen aan inenting en herinenting onderwerpen.

Artikel 13. Tweemaal 's jaars, in Maart en in Augustus, zal een lid van het Schepencollegie de registers van pokinenting en herinentingen nazien. Het armbestuur zal te zelfder tijd den lijst zijner behoef-

tigen opmaken die in gebreke zijn onder opzicht der pokzettingen. Alle onderstand zal hun geweigerd worden tot dat zij voldaan hebben aan de voorschriften van de tegenwoordige verordening.

Artikel 14. Er zal aan den geneesheer-pokinenter een jaargeld van drie honderd franks betaald worden. Voor de bijvoegelijke verzochte zittingen, voorzien bij artikel 3, zal aan den geneesheer-inenter eene bezoldiging van tien franks per zitting worden toegekend.

Bij geval van een bijvoeglijk verzocht schoolbezoek met gebeurlijke inenting, overeenkomstig artikel 8, zal de geneesheer-inenter hiervoor eene bezoldiging van vijf franks voor ieder schoolbezoek genieten.

Artikel 15. Alle jaren, in den loop der maand Juli, zal er door de zorgen van het Schepencollegie na ontvangst van het bijzonder verslag van den geneesheer-inenter, aan den heer Gouverneur der provincie, een volledig verslag gezonden worden over den toestand der stad betrekkelijk de pokinenting.

Artikel 16. Een afdruksel van de tegenwoordige verordening zal aan de geneesheeren der stad en aan alle bestuurders van vrije of officiële onderwijs- of weldadigheidsgestichten gestuurd worden.

Het zal bestendig in al de scholen der stad aangeplakt zijn, en de meesters zullen het zich ten plichte achten de kinderen er het nut te doen van begrijpen.

Artikel 17. Als een geval van pokziekte zich voordoet onder de schooljeugd, zal de bestuurder van het onderwijsgesticht er onmiddellijk kennis van geven aan den burgemeester en de plaatselijke geneeskundige commissie, die gezamenlijk zullen handelen over de te nemen maatregelen.

Aldus gedaan en gedelibereerd in zitting van den Gemeenteraad te Turnhout, den 24 Meert 1896.

Ter ordonnantie : *De Burgemeester-voorzitter,*
 De Secretaris, V. VAN HAL.
H. PEETERS.

De heer J. B. Vermeirsch, geneesheer ter stede, is voor het jaar 1896 aangesteld geworden.

De beide openbare zittijden hebben eenen goeden uitslag opgeleverd ; niet minder dan 450 kinderen zijn aan de inenting onderworpen geworden ; daarenboven is de herinenting in al de gemeentelijke en aangename scholen op 653 kinderen toegepast.

Reinigheidsdienst.

Zonder verandering.

Begravenissen.

Sedert eenigen tijd is de hergraving begonnen van het oud gedeelte op het gemeente-kerkhof.

Dit zal voor gevolg hebben dat menige misbrui-

ken, in zake der vergunningen, bij toepassing van het reglement op het stuk zullen verdwijnen, en er uit dien hoofde eene zekere opbrengst voor de stad zal door ontstaan.

Rampen en ongelukken.

Geene meldenswaardige rampen noch ongelukken grepen er plaats.

Brandspuitdienst.

Deze dienst blijft onveranderd.

Het vrijwillig pompierskorps geeft voortdurende blijken van kunde en dienstvaardigheid.

TITEL IX.

JUSTITIE, OPENBARE VEILIGHEID EN GEVANGENIS.

Politie.

Het personeel is hetzelfde gebleven.

De agent Jac. Van Deun is tot eerste klas verheven en de agent F. Dierckx werd tot de tweede klas bevorderd.

Misdaden, overtredingen, aanhoudingen.

Van 1 September 1895 tot 1 September 1896 zijn er 634 processen-verbaal opgemaakt, verdeeld in 446

voor boetstraffelijke feiten, en 188 van bestuurlijken aard, te weten:

Aanslag tegen de cerbaarheid	5
Eerrooverij	1
Misbruik van vertrouwen	2
Afruggelarij	0
Dieverij van hout en strooisel	46
Dieverij van verschillende voorwerpen en hofvruchten	18
Vernieling van veldvruchten	4
Vernieling van afsluiting	38
Desertie	0
Huisdieverij met of zonder braak	58
Doodsbedreigingen	0
Aanrandingen	5
Mishandelingen, beledigingen en smaadwoorden	76
Opstand, bedreigingen, smaad aan de politie	15
Ongemuilbande honden	29
Naakt zwemmen	2
Dronkenschap	64
Herbergen	18
Straatschennis en ruststoornis	12
Andere overtredingen aan gemeente- en provinciale-reglementen	43
Bedelarij en landlooperij	6
Banbreuk	4
Huiszoekingen	6
Onderzoek en opzoekingen	65
Bevel van aanhouding	74
Ongelukken	4
Brandrampen	11
Zelfmoord	0
Drenkeling	1
Moed en zelfopoffering	1
Zinneloosheid	7
De Commodo en Incommodo	19
Algemeen totaal	634

Ordonnantiën en reglementen.

Het wordt meer en meer noodzakelijk het verouderd bouwreglement te herzien.

Wij hebben ons tot dit einde gewend aan verschillende stedelijke besturen des lands, om een zoo doelmatig mogelijk ontwerp op te maken in verband met de plaatselijke noodwendigheden, wettelijke onder-richtingen en gerechtelijke uitspraken.

Gevangenhuis.

Het personeel onderging geene verandering.

Bevolking op 1 Januari 1895	37
Ingekomen	988
Vertrokken	1004
Bevolking op 31 December 1895	21
Middelbare dagelijksche bevolking	30
Dagen van opsluiting	10832

Er waren geene zieke gevangenen noch overlijdens. Een enkel geval van zinneloosheid deed zich voor.

Paspoorten.

Het bureel der bevolking leverde 9 bewijzen van eenzelvigheid af.

Werkmansboekjes.

Men vroeg 28 werkboekjes en 203 livretten voor minderjarigen.

7 ^e Linieregiment	2
8 ^e »	2
10 ^e »	5
11 ^e »	1
12 ^e »	1
1 ^e Jagers te voet	2
2 ^e »	2
3 ^e »	2
Carabiniers	1
1 ^e Artillerie	1
2 ^e »	1
4 ^e »	1
5 ^e »	2
7 ^e »	1
2 ^e Jagers te paard	1
3 ^e Lanciers	1
4 ^e »	1
2 ^e Gidsen	1
Genie	1
Vervangen door het departement van Oorlog	5
Ontslagenen in vreedstijd	1
Vrijwilligers	1
Samen	42

Geleerdheid der lotelingen

Volgens verklaring der lotelingen, tijdens de inschrijving gedaan, wordt de graad hunner geleerdheid vastgesteld als volgt :

Lezen, schrijven en rekenen	163
Ongeleerden	37
Samen	200

Burgerwacht.

Deze blijft oningericht.

TITEL XI.

OPENBARE BELASTINGEN. — JAAR 1896.

Kadaster.

De algemeene herziening van het kadaster heeft eenen aanvang genomen.

Volgens de gegevene onderrichtingen ter zake, zal men eerstens zich bezig houden met de herziening der bebouwde eigendommen.

Hiertoe zijn voor de stad Turnhout aangesteld de heeren P. J. A. Opdebeeck, contrôleur der rechtstreeksche belastingen en accijnsen van het ressort, en H. Peeters, gemeente-secretaris te Turnhout.

Rechtstreeksche Belastingen.

GRONDBELASTING.

Er waren 1028 artikelen.

Zij bracht op :

In principaal voor den Staat	fr. 40627.39
In opcentiemen voor de provincie 11	» 4468.99
» voor de gemeente 52	» 21126.16
Algemeen totaal fr.	66222.54

Het belastbaar inkomen, tot grondslag dezer belasting dienende, bedroeg fr. 580393.39.

PERSONEELE BELASTING.

Men telde 967 belastingschuldigen.

Het lastkohier bevat in :

Hoofdsom ten profijte des Staats	fr.	31480.86
Opcentiemen voor den Staat 15	»	4720.54
Opcentiemen voor den Staat, 20 op het principaal der huurwaarde	»	1798.73
Opcentiemen voor de provincie 16	»	5036.98
» voor de gemeente 52	»	16370.19
Boeten, opnemingen en schattingen	»	44.90
Algemeen totaal fr.		59452.20

ONTLEDING.

Huurwaarde: fr. 179873.00.

Deuren en vensters : 1231 1/2 aan 1 frank.
9661 » 1.10 frank.

Mobilair: fr. 438287.00

Dienstboden : 92 aan 8 frank.

140	»	10	»
61	»	20	»
26	»	25	»
2	»	30	»
8	»	10	»
<hr/>			
331			

Paarden : 12 aan 10 franks.

51	»	20	»
14	»	50	»
2	»	60	»
1	»	100	»

PATENTEN.

Er waren 1021 patentplichtigen.

Hoofdsom voor den Staat	fr.	12624.96
Opcentiemen voor den Staat 20	»	2524.31
» voor de provincie 4	»	505.02
» voor de gemeente 39	»	4923.99
Algemeen totaal fr.		20578.28

Er zijn dit jaar ten bureele van den Rijksontvan-
ger acht-en-dertig aangiften gedaan door tappers of
herbergiers, die een debiet openen mits betaling
van 100 franks vergunningsrecht.

PROVINCIALE BELASTINGEN.

Sterke Dranken.

262 herbergiers werden aangeslagen à rato van
19.50 fr., 10 slijters aan 26 franks, 't is te zeggen die
ook ten huize in 't klein verkoopen, en 2 aan 39 fr.
Het bedrag van den rol is fr. 5447.00.

Tabak en Sigaren.

Er zijn 98 debieten aan 6 fr., en 22 aan 24 franks,
waarvan het gezamentlijk bedrag tot fr. 1116 beloopt.

Honden.

223 aan 4 fr., 342 gewone aan 6 fr., 38 honden
aan 20 fr.
De rol bedroeg fr. 3704 in totaal.

Trapwielen.

132 werden er aangegeven, die aan 15 fr. ieder, 1980 fr. betaalden.

De belasting op de machienen (beweegkrachten) aan 2 fr. het paardenkracht, geeft 632 paardenkrachten met eene opbrengst van 1264 fr.

De prachtpaarden, ten getalle van 15, à 20 fr., brachten 300 frank op.

Provinciaal Landbouwfonds.

De aangiften zijn slechts ten getalle van 11, waarvan 1 in categorie A en 10 in categorie C.

Accijsrechten.

Voor bieren en azijnen in 1895	fr.	33158.44
Voor bieren en azijnen in 1894	»	34537.28

Vershil in min. fr. 1378.84

De suppletieve rol van den eersten trimester 1896 houdt in personeel fr. 1354.35 verdeeld in 48 artikelen, en in patent fr. 1936.63 verdeeld in 195 artikelen.

Degene van den tweeden trimester van dit jaar behelst 27 artikelen op het personeel met fr. 678.93 en 50 op het patentrecht met 355.90 franken.

STEDELIJKE BELASTINGEN. — JAAR 1896.

15 % op het belastbaar inkomen der bewoonde huizen,

Iusthuizen en nijverheidsgebouwen (1266 artikelen)	fr.	44010.60
Op paarden (293) en ossen (16)	»	4334.40
Op rijtuigen (87)	»	3125.00

Samen fr. 51470.00

Het Kohier voor het onderhouden en verbeteren der buurtwegen in 1896 bedraagt fr. 3355.66.

Er waren 1303 artikelen.

TITEL XII

OPENBARE WERKEN.

Personeel.

Zonder verandering.

Groote Wegen en Straten.

De heer F. Zanen, ingenieur van Bruggen en Wegen, is alhier door den heer Descans opgevolgd.

Voor wat betreft de groote wegenis, heeft alles zich bij den gewonen onderhoud bepaald.

De verbinding ter Groote Markt, tusschen de Staatsbanen op Antwerpen en op Hoogstraeten, is in den zomer opgebroken en gansch hergekasseid.

Openbare Verlichting. — Gas.

Wij ontleenen aan de Stadsrekening over 1895 eenige cijfers, die over het gebruik van gas voor de openbare verlichting den volgenden uitslag geven :

Máanden	Duur van verlichting der straten in uren	Onkosten in franks	Stadhuis en nachtwacht in kub. m.	Onkosten in franks
Januari	57780.40	1155.62	221	44.20
Februari	45593	911.86	169	33.80
Maart	41435	828.70	146	29.20
April	33067	661.34	120	24.00
Mei	26970	539.40	95	19.00
Juni	19654	393.08	90	18.00
Juli	21842	436.84	106	21.20
Augustus	30728.30	614.57	110	22.00
September	39247.30	784.95	116	23.20
October	47842	956.84	161	32.20
November	55124	1102.48	189	37.80
December	62395	1247.90	209	41.80
Totalen	481678,00	9633,58	1732	346,40

Markten.

Nopens het houden der markt voor zoete boter, stemde de Raad de volgende verordening :

Art. 1. In het belang van het algemeen, zal er eene openbare markt voor zoete boter in deze stad des Woensdags van elke week plaats hebben.

Mocht echter een geboden Feestdag of Nieuwjaarsdag des Woensdags invallen, zal de markt tot 's anderendaags verschoven worden.

Art. 2. De boter zal gewogen worden van af 7 ure 's morgens, en zelfs vroeger zoo het Collegie van Burgemeester en Schepenen zulks zoude noodig oordeelen.

Art. 3. Het personeel der boterwaag bestaat uit eenen waagmeester, eenen schrijver en eenen inlegger, ter aanstelling en beneerstiging van het Schepen-Collegie.

Art. 4. Het is den waagmeester verboden op de marktdagen, buiten de openbare botermarkt, boter te wegen.

Art. 5. Telkens na vijf en twintig stukken boter gewogen te hebben, zal de waagmeester zich verzekeren of de waagschaal het evenwicht nog bezit.

Art. 6. Om de getrouwheid van den verkoop te verzekeren, en in het belang zoowel van koper als van verkoper, zijn de aanvoerdere van boter verplicht hunne boter te laten wegen door den waagmeester, welke voor elken korf boter een waagbiljet zal afleveren, inhoudende den datum, het gewicht in halve kilogrammen, en den naam van den verkoper of aangever.

Art. 7. De openbare botermarkt zal beginnen te 9 ure 's morgens, en desnoods vroeger, op het uur door het Collegie van Burgemeester en Schepenen te bepalen.

Art. 8. Het is verboden aan koper boter aan te koopen, en aan verkoper boter te veilen vóór het gestelde uur.

Art. 9. Ieder persoon, boter in korven, kisten of bakken besloten, te koop stellende, zal eene vergoe-

dingstaks betalen van 0,10 fr. per korf, kist of bak.

Art. 10. De waagmeester zal een nauwkeurig register houden van de hoeveelheid boter, op iedere week in de waag gewogen.

Het Collegie van Burgemeester en Schepenen zal hierover het kontrol hebben.

Art. 11. Alwie 's Woensdags met boter op de openbare markt komt, en de boter op zijne beurt de waag inbrengt, zal onder geen voorwendsel het goed order der markt of de bewerking van den waagmeester mogen belemmeren, noch stooren.

Ingeval van geweld in het uitoefenen der bediening van den waagmeester, is deze bevoegd de openbare macht in te roepen.

Art. 12. De botermarkt zal gehouden worden op de gewone botermarkt, of op eene andere plaats door het Gemeentebestuur aan te wijzen.

Art. 13. Indien de waagmeester eenen onvrijwilligen misslag komt te begaan, hetzij in het wegen, afleveren van een waagbiljet of anderszins, zal dit aan de beslissing van het Collegie van Burgemeester en Schepenen worden onderworpen.

Art. 14. De processen-verbaal door den gezworen waagmeester opgemaakt, zullen voor den heer Vrederichter van het kanton binnen de vier en twintig uren na den datum derzelve onder eed worden bevestigd.

Art. 15. De overtredingen aan de bepalingen van het tegenwoordig reglement, zullen gestraft worden met eene boet van éénen tot 15 franken, welke bij gebrek van betaling zal kunnen vervangen worden door eene gevangzitting van één tot drij dagen.

Art. 16. Een exemplaar van dit reglement zal in het lokaal der boterwaag gehangen worden; hetzelfde zal op Zondag, na de ontvangst der goedkeuring worden afgekondigd en aangeplakt, en vijf dagen daarna verplichtend wezen, gelijkvormig artikel 102 der gemeentewet.

Afschrift zal gezonden worden aan de Bestendige Deputatie, alsmede aan de Griffie der Rechtbank van eersten aanleg en van het Vredegerecht alhier.

In het gebouw « Het Steentje » is een lokaal tot boterwaag ingericht geworden; aldus geschiedt deze dienst tot eenieders genoegen.

Vleeschhal.

De verpachting der plaatsen in de vleeschhal bracht voor 1896 slechts 230 franken op.

Keurmeestersdienst.

Het personeel blijft onveranderd. Bij koninklijk besluit van 11 Januari 1896 werd de stad bemachtigd bij voortdurende keurtaksen te heffen op het geslacht vleesch, en dit tot 31 December 1896.

Gemeentekerkhof.

Wij hebben deswegens niets bijzonders te vermelden.

Openbare plaatsen en straten.

Buiten den gewonen onderhoud is een groot gedeelte der Hof-, Korte Gasthuis- en Korte Begijnestraten hergekasseid geworden.

De stadswegen is daarenboven op alle hare punten nagegaan en verbeterd

De gracht in de Klinkstraat hebben wij ook tijdelijk door houten « billes » overdekt.

Op den hoek van den Kruiseweg en Nieuwstad hebben wij van de aanpalende eigenares 143m30 grond aangekocht in vooruitzicht der regelmatige verbinding van den steenweg op Tilburg aan dien op Moll.

Er is ook aan de stad kostelloozen afstand gedaan door de belendende eigenaars van de gronden der Nijverheidsstraat.

Om tot eene oplossing te geraken der hangende rioolzaak, hebben wij ons rechtstreeks gewend tot den heer Minister van Landbouw en Openbare Werken, dewelke de afdeeling der Wateren heeft belast zich met ons te verstaan nopens het vraagpunt der doorspoeling.

Dientengevolge heeft de heer Ingenieur Mottart zijn

ontwerp volledig door de studie eener voorraadkom, die tevens ook als zwemdok zal kunnen benuttigd worden.

De Gemeenteraad zal hierover eerstdaags te beraamen hebben, en wij drukken de vaste hoop uit geen verder verdrag te zien ontstaan, en dat onze stad welhaast eene goede riolering zal bezitten.

Rivieren en Waterloopen.

De provinciale technische dienst stelt zich voor eene nieuwe reeks verbeteringswerken toe te brengen aan de rivier « De Aa » op het grondgebied van Oud-Turnhout en ook gedeeltelijk onder Turnhout.

Op ons grondgebied zouden de werken bestaan in het vernieuwen en verleggen van de twee bruggen op den Staatssteenweg naar Diest en op den « Ouden Dijk. »

Eene eerste maal heeft de Gemeenteraad, hierin getrouw aan zijn verleden, zich tegen alle werken onder Turnhout verzet; doch de heer Gouverneur blijft aandringen en er zal te beslissen vallen welk gevolg aan die zaak dient te worden gegeven.

Gemeentegebouwen.

Men heeft zich nogmaals bepaald bij den gewonen onderhoud.

Het stadhuis is in 1896 gansch herschilderd; dit

werk werd in openbare aanbesteding aangenomen voor 494 franks.

Wij hebben, onder eenige bijkomende voorwaarden, een nieuw huurceel aangeaan met den heer Minister van Justitie, tot gebruik van drij, zes of negen achtereenvolgende jaren, der gebouwen dienende tot Arresthuis.

De huurprijs is met honderd franks verhoogd geworden en bedraagt aldus fr. 4600.—

Bijzondere bouwingen.

Van 1 September 1895 tot zelfden dag van 1896 gaven wij vijftien machtigingen om te bouwen langsheen de groote wegen, en negentien nevens de stadsstraten.

TITEL XIII.

LANDBOUW.

Algemeen overzicht.

In het algemeen mag men zeggen dat het weder gunstig is geweest.

Van af de eerste voorjaarsmaanden werden planten en gewassen in hunnen groei door weelderige zonnestralen gekoesterd.

Het zomergetijde bracht ons eene aanhoudende droogte mede, terwijl in de Meimaand schrale nachten heerschten.

Door een en ander hadden hooigras, klaver en veevoeder fel te lijden; de graanoogst echter gelukte uitermate en de inschuring van hooi, graan en haver was zeer gemakkelijk.

Van af half oogstmaand neigde het weder te veranderen totdat, rond half September, overvloedige regenvlagen nederstortten, die een zeker nadeel aan aardappelen en toemaat veroorzaakten.

Het stroo der rogge en der tarwe is overvloedig, lang en dik; daarbij is het graan van beste hoedanigheid, doch klein van korrel.

De boekweit is, zooniet mislukt, dan toch beneden het gewone; derzelve bloesem is verdroogd onder de brandende zonnestralen.

De haver harerzijds is ook maar in de rede daar hare wasdom kwijnde; zij laat geen voldoende gewicht verhoppen.

De aardappelplant, jeugdig in het opkomen, heeft meestal groote vruchten voortgebracht; ware de aanrijping niet al te zeer overhaast, en hadde de regen geene zekere schade veroorzaakt, zou de opbrengst van dit algemeen voedingsmiddel buiten alle verwachting geweest zijn.

Klaver, hooi, vroege spurrie en toemaatgras zijn ook maar in de rede.

Voor wat het najaar betreft, blijven rapen en spurrie veel beloven; zoo de regens verminderen zullen die voedergewassen eenen rijken oogst geven.

De veestapel is vrij gebleven van besmetting, doch men heeft onder de zwijnen eenige gevallen van koolziekte waargenomen.

De prijs van het vee was middelmatig; alleen het klein vee onderging in den laatsten tijd eenen zekeren opslag.

Het verplicht provinciaal Landbouwfonds is door den Provincieraad op het einde van 1895 afgeschaft, en door een bijzonder vrij fonds, onder drievoudige verdeling, vervangen.

Voor Turnhout hebben zich slechts elf veehouders aangesloten; meest alle de overige hebben zich onderling verzekerd.

Op het einde des jaars 1895 is er door het Ministerie van Landbouw en Openbare Werken eene algemeene optelling van den Landbouw bevolen.

Zij rolde over den aard en de uitgestrektheid der hoofdteelten, de hoeveelheid zaad, de aanzienlijkheid der bijteelten, de landbouwbevolking, de motoren, werktuigen, machines en toestellen voor den landbouw benuttigd, de opsomming der voornaamste landbouw-

dieren, de geboorten en verliezen, de voedingstoffen van den handel voor het vee gebruikt, de grondverbeteringen en ontginningen in een tijdverloop van vijftien jaren; de verbeteringsmiddelen en handelsmeststoffen.

De werkzaamheden zijn door de agenten-opnemers te geschikter tijde geëindigd, en de inlichtingstaten naar het Ministerie verzonden, hetwelk echter de statistiek tot heden niet heeft uitgegeven.

Opbrengsten.

De opbrengst per hectaar wordt gemiddeld geschat op:

Koren	hectoliters	27
Haver	»	30
Boekweit	»	15
Aardappelen	kilos	12500

Prijs der granen.

Per 100 kilos gemiddelde prijs:

Rogge	fr. 11.—
Haver	» 16.—
Aardappelen	» 6.—

De boter is gemiddeld verkocht geworden aan fr. 2.40 den kilogram.

Veemarkt.

Gedurende de wintermaanden, te zeggen van af October tot April werd alhier eene tweede maande-

lijksche veemarkt gehouden op den 3^{den} Woensdag der maand.

Deze maatregel heeft eenieder voldaan. In het belang van veehouders en handelaars ware het wenschelijk die bijgevoegde markt te behouden, niet-tegenstaande de maandelijksche veemarkt van den eersten Dinsdag er door schijnt geleden te hebben.

Over deze laatste geven wij even als vorige jaren een beknopt overzicht.

Veemarkt van den 1^{en} Dinsdag der maand :

Te koop gesteld		Ossen	Koeien	Vaarzen	Kalveren	Stieren	Schapen	Varkens	Stuks vee ter markt gebracht.
VEE									
1895	October	5	155	107	103	11	8	152	541
	November	22	131	70	211	15	5	269	723
	December	106	176	64	120	11	5	209	691
	Januari	232	124	73	84	9	10	202	734
1896	Februari	388	175	112	161	13	5	248	1102
	Maart	191	182	115	176	15	0	198	877
	April	36	179	127	151	5	0	330	828
	Mei	32	197	95	170	14	3	178	689
	Juni	60	161	79	113	10	1	301	725
	Juli	12	155	128	118	11	0	95	519
	Augustus	4	152	65	103	6	2	120	452
	September	21	170	120	85	21	2	187	606
Stuks vee ter markt gebracht.		1109	1957	1155	1595	141	41	2489	8487
Middelmatige prijs per stuk.		375	340	260	120	270	23	14	

Het gezamenlijk getal te koop gestelde dieren op de tweede maandelijksche veemarkten beliep tot 177 ossen, 521 koeien, 294 veerzen, 26 stieren, 342 kalveren, 19 schapen en 663 varkens.

Paardenmarkten.

De paardenmarkt van 13 november 1895 telde 242 te koop gestelde paarden, benevens 56 veulens.

Deze van 11 februari 1896 had 345 paarden, 1 hengst en 60 veulens.

De aanvoer neemt dus toe, en de verhandeling wordt meer en meer levendig.

Men mag dus zeggen dat die markt voor goed is gesticht.

Prijs van het Vleesch.

De gemiddelde prijs van het vleesch ter verbruiking bleef nagenoeg dezelfde als vorig jaar, te weten :

Ossenvleesch per kilogram	fr. 1.80
Koeien	» » » 1.30
Vaarzen	» » » 1.50
Kalfs	» » » 1.70
Stieren	» » » 1.10
Schapen	» » » 1.50
Varkens	» » » 1.50
Paarden	» » » 1.05

Beplantingen of ontginningen.

Wij bestatigen op het kadaster dat er vele gronden zijn ontgonnen.

Veeartsenijdienst.

Zonder verandering.

Landbouwprijskampen.

Geene.

TITEL XIV.

NIJVERHEID.

Fabrieken en Trafieken.

Negentien onderzoeken van « Commodo en Incommodo » werden gehouden tot het oprichten van gevaarlijke ongezonde of hinderende gestichten.

Een algemeen onderzoek is naar aanleiding van hooger bevel, door de zorgen der politie geschied, waardoor meest alle de nijverheidsinrichtingen verplicht zijn geweest eene nieuwe bemachtiging te verzoeken.

Immers de eene bestonden zonder de noodige toelatingen; andere hadden destijds eene onregelmatige toelating verkregen, terwijl het termijn van sommige andere verlopen was.

Handel op het Kanaal.

Sedert 1 September 1895 tot zelfde tijdstip 1896 is er door de vaart van Turnhout naar Antwerpen vervoerd :

Per ton van 1000 kilogr.

Steen van Ryckevorsel, Beersse en Oud-Turnhout bij Ravels	64655 ton.
Pannen, plaveien en figuursteen	12077 »
Pctaarde en klei	1712 »
Steenkolen van Luik	24691 »
id. van Pruissen, Runuft en St. Ghislain	9555 »
Brandhout en mijnhout	14207 »
Zand van Moll en Desschel	9974 »
Heide van Lommel, Postel, Rethy en Arendonck	9327 »
Straatmest, beer, Guano, van Antwerpen en Brussel	13779 »
Kasseien van Dinant en Luik	6025 »
Graan, tarwe, rogge, haver, gerst en mais	11555 »
Tarwebloem van Leuven en Antwerpen	2019 »
IJzer, koper, zink en rails	489 »
Minerai en zink	112 »
Meubelen	17 »
Verschillende waren bij beurten	12992 »
Pulpe de Betteraves en suiker Schuim	375 »
Hooi en strooi	25 »
Bils voor trams	146 »
Marne of krijt voor cement	33499 »
Ruw zout en gerafneerd	360 »
Sterk water, vitriool en glycerine voor het poederfabriek	1375 »
Poeder en dynamiet	15 »
Ciment, gefabriceerd voor Luik, Maastricht en omstreken	694 »
Noordschhout en grein voor timmerlieden	2016 »

Openbare vervoermiddelen

De lijn Turnhout—Moll—Westerloo is voor de reizigers en goederen opengesteld van af 15 Februari 1896.

De onderhandelingen met de Nationale Maatschap-

pij om eene vertakking dier lijn te bekomen tot Sichem (dorp) duren voort.

Sedert ons laatste verslag heeft de Nationale Maatschappij der Buurtspoorwegen de tusschenkomst onzer stad verzocht in de noodig gevonden verhooging der kapitalen van de tramlijn Antwerpen—Hoogstraeten—Turnhout met vertakking van Ryckevorsel (vaart) tot Merxplas (dorp).

Daar die verhooging vrij aanzienlijk is, eensdeels door de overname van het kapitaal dier vertakking, en anderdeels door de herinrichting der standplaats Zurenborg en meer andere bijkomende werken, en daarenboven de verdeeling werd voorgesteld op den voet der ingeschrevene aandeelen, scheen hieruit voor onze stad eene bezwarende tusschenkomst te moeten voortvloeien.

Het is daarom dat wij alle mogelijke inlichtingen vergden om ons over het voor- of nadeel der verlangde inschrijvingen te vergewissen.

Hierdoor ontstond een zeker verdrag, zoodanig dat tot heden geene oplossing is verkregen.

Van eenen anderen kant is de studie gevraagd van een ontwerp tot rechtstreeksche verbinding van Turnhout en Breda, langs Merxplas (dorp), de Landbouwkoloniën van Weldadigheid Wortel-Hoogstraeten-Minderhout, Meir, Zundert met vertakking op Meerle(grens).

Hiertoe hebben de onderlinge gemeenten hun aandeel in de studiekosten en ook in grondbegin tot het aanleggen der lijn gestemd.

In den loop van den zomer is ons prachtig statiegebouw en deszelfs heerlijke overdekte spoorhal voltooid geworden.

Het was reeds lang in de bedoelingen des Raads te dier gelegenheid schitterende gemeentefeesten te geven.

In dit vooruitzicht werd eene bijzondere Commissie in den schoot des Raads aangesteld, dewelke zoude bestaan uit de heeren : G. Van Pelt, Schepen, voorzitter, J. Marynen, J. B. Straelen, H. Proost, Ch. Clymans, leden, en H. Peeters, secretaris.

Een bijzonder krediet van fr. 5400.— werd te dien einde gestemd.

Wij vermeenen dat alle de feestelijkheden onder hun wijs beleid ten beste zijn gelukt, en dat zij van aard zijn geweest de bevolking en de vreemdelingen te bevredigen.

Tot aandenken van dit feestgetijde, geven wij hier afschrift van het groot officieel geïllustreerd programma :

STAD TURNHOUT.

Feesten ter gelegenheid der Kermis en der Inhuldiging
van de Nieuwe Spoorhal en den Stoomtram
Turnhout—Westerloo,
van 15 tot 23 Augustus 1896.

PROGRAMMA :

ZATERDAG, 15 AUGUSTUS.

- 7 ure 's morgens. — Aankondiging der feesten door gelui,
klokkenspel en kanon.
- 12 ure 's middags. — Openings-concert ter Groote Markt,
door de Muziek-vereeniging « De Onafhankelijken. »

TURNFEEST

met ondersteuning van Stadsbestuur.

- 12 1/2 ure. Vorming van den stoet der deelnemende
Turnmaatschappijen op het Statieplein; optocht,
ontvangst ten stadhuijze der afgevaardigden.
- 2 1/2 ure. Gezamentlijke oefeningen op het feestplein ter
Groote Markt.
- 6 ure. Uitreiking der prijzen en gedenkpenningen in
de zaal van den Vlaamschen Turnkring.
- 8 ure. Lichtstoet door verschillende muziekgezelschap-
pen der stad.

ZONDAG, 16 AUGUSTUS.

- 11 ure. Luisterrijke Processie van St-Pieter.

- 12 ure. Muzikale uitvoering ter Groote Markt door de
Harmonic « l'Echo de la Campine. »
- 5 ure. Hoffeest in de Koninklijke Muziekvereeniging
« Orpheus. »
- 5 ure. Koningsfeest in den hof der Schuttersmaat-
schappij « Den Edelen Handboog. »

MAANDAG, 17 AUGUSTUS.

- 9 ure. Plechtige prijsdeeling aan de leerlingen der
Gemeentescholen, in de lokalen der Staats-
middelbare school.
- 11 1/2 ure. Concert ter Groote Markt door de Zangafdeeling
« Moed en Hoop » van den Volksbond.
- 2 1/2 ure. Ringsteking te peerd, onder bescherming van
het gemeentebestuur.
- 5 ure. Hoffeest door de Muziekvereeniging « De On-
afhankelijken. »
- 5 1/2 ure. Zomerfeest in den hof der Muziekmaatschappij
« l'Echo de la Campine. »
- 8 ure. Muzikale-uitvoering ter Groote Markt, door de
fanfaren « De Xaverianen. »

DINSDAG, 18 AUGUSTUS.

EEREPRIJSVLUCHT VOOR DUIVEN OP PARIJS

met ondersteuning van Stadsbestuur.

- 9 ure. Plechtige prijsdeeling aan de leerlingen der
Muziek- en Teekenscholen, in Staatsmiddelbare
school.

FEESTCONCERT DER GIDSEN.

11 1/2 ure. Uitvoering op het Kiosk der Grootte Markt, door het Muziekkorps van het 2^e Regiment Gidsen te Brussel.

LUCHTVAART DOOR MISS LEO DINA.

5 ure. Opstijging in ballon ter Grootte Markt, door de beroemde luchtvaarster, met gymnastische oefeningen, bestuur- en aanlandingsproeven.

INHULDIGINGSFEEST DER NIEUWE SPOORHAL.

7 1/2 ure. Algemeene prachtverlichting der gebouwen en der Spoorhal. Muziekfeest door de Koninklijke Muziekvereniging « Orpheus » op het Kiosk der Statieplein, waarna

ALLEGORISCH VUURWERK,

afgestoken in de Koopwarenstatie door Mr Emile Ricard Jr., Stads- en Staatsvuurwerkmaker.

WOENSDAG, 19 AUGUSTUS.

9 ure. Plechtige prijsdeeling aan de leerlingen der aangenomene scholen in de feestzaal van St-Jozefs-college.

11 ure. Zangfeest ter Grootte Markt door de Maatschappij « De Vlaamsche Zonen, » waarna concert door de fanfaarafdeeling van den « Vlaamschen Turnkring. »

WIELERWEDSTRIJDEN

met ondersteuning van Stadsbestuur.

10 1/2 ure. Vergadering der Wielers aan de nieuwe Spoorhal; optocht, ontvangst ten Stadhuize.

2 ure. Prijskampen.

5 1/2 ure. Prachtig hoffeest in de Koninklijke Muziekvereniging « Orpheus. » Lichtstoet.

5 1/2 ure. Prachtig hoffeest in de Muziekvereniging « De Onafhankelijken. »

DONDERDAG, 20 AUGUSTUS.

11 1/2 ure. Concert ter Grootte Markt door de leerlingen der Stads-muziekschool.

5 1/2 ure. Prachtig zomerfeest in den hof der Muziekmaatschappij « l'Echo de la Campine. »

LICHTBEELDEN.

7 1/2 ure. Openbare vertooning op den Antwerpschen steenweg van kunstrijke en vermakelijke zinnebeelden; panoramische en dioramische zichten, enz.

ZONDAG, 23 AUGUSTUS.

GROOT INTERNATIONAAL FESTIVAL

voor Harmonie-, Fanfaren- en Zangmaatschappijen.

10 1/2 ure. Vorming van den stoet in de statiestraat; optocht, ontvangst ten stadhuize, waarna aanvang der afzonderlijke uitvoeringen op stadskiosken.

Omstreeks 6 ure 's avonds, trekking der premien en uitreiking der herinneringsmedaliën ten stadhuize.

5 1/2 ure. Prachtig zomerfeest in den hof der Schuttersmaatschappij « Den Edelen Handboog. »

Aldus vastgesteld door de feestcommissie te Turnhout, den 13ⁿ Juli 1896.

Bij bevel :

De Secretaris,

H. PEETERS.

De Voorzitter,

G. VAN PELT.

Gezien en goedgekeurd door het Collegie van Burgemeester en Schepenen, den 16ⁿ Juli 1896.

Bij bevel :

De Secretaris,

H. PEETERS.

De Burgemeester,

V. VAN HAL.

Rechtbank.

Een Koninklijk besluit van 28 Mei 1896 benoemt tot plaatsvervangend rechter bij de rechtbank van 1ⁿ aanleg te Turnhout, den heer Glenisson E. A. J. M. advocaat te Turnhout, ter vervanging van den heer Boone Em., destijds tot een ander ambt geroepen.

Overigens is het personeel hetzelfde gebleven.

Vrederegerecht.

Zonder verandering.

Koophandel. — Nijverheid.

De ingewonnen inlichtingen over de bijzonderste onzer nijverheden zijn van aard om den toestand tegenover het laatste jaar meer gunstig te noemen.

Sedert geruimen tijd zijn de orders der overzeesche landen min schaarsch voor de gekleurde papieren en speelkaarten.

De nijverheidsbevolking wordt daarbij regelmatig gebezigd. Echter blijven de prijzen zeer gedrukt onder de steeds heerschende en overdrevene mededinging.

De kantennijverheid is in vollen bloei.

Wel is waar zijn de prijzen niet zoo winstgevend als voorheen; toch neigen zij langzaam tot verhooging. Deze toestand schijnt zijnen oorsprong genomen te hebben in den bijzonderen aftrek eener zekere soort kant, waarvan de verkoop in de laatste tijden nog is vermeerderd.

Zoo die verbetering mocht aanhouden, is er uit dien hoofde een algemeene opslag der loonen te verhopien.

Het ontstaan van het mattenfabriek, waar veel werk wordt geleverd, heeft enkele handen aan de kantennijverheid onttrokken.

Nochtans blijven de kantscholen even goed bevolkt. De fabrikanten wenschen dat de kinderen

niet te vroegtijdig aan die vakscholen worden ontrokken, opdat zij eens bekwaam zouden worden de groote en fijne kanten te verwerken, die de beste loonen afwerpen en den ouden roem dezer plaatselijke nijverheid moeten staande houden.

De tijkenatie blijft haren gewonen gang volgen. Verleden jaar zegden wij dat de weverij ten huize steeds vervalst.

Zulks mogen wij nogmaals aanhalen, daar er eerstdaags een nieuw stoomfabriek voor tijken en allerlei weefsels ter stede zal worden opgericht, hetwelk belooft menigvuldige handen te zullen bezigen.

Wij zijn gelukkig, evenals vorige jaren, eenige onderscheidingen te kunnen inlasschen, door nijverheidswerklieden bij Koninklijk besluit van 17 Juli laatst, bekomen.

Eereteekens van 2e klas :

Adriaensen Lodewijk, 57 jaar, kaartmaker.

Borremans, Pieter, 49 jaar, boekbinder.

Cambré Frans, 47 jaar, papierbewerker.

Dergent Ignatius, 41 jaar, schoenmaker.

Hendrickx Jozef, 44 jaar, kaartmaker.

Joosten Jan Frans, 54 jaar, id.

Meeuws Pieter, 54 jaar, id.

Nys Felix, 56 jaar, boekbinder.

Peeters Melchior, 42 jaar, wever.

Thys Cornelis, 51 jaar, steendrukker.

Van den Heuvel Karel, 41 jaar, wever.

Wouters Frans, 60 jaar, tijkwever.

Een zeker getal werklieden van het weversambacht hebben de inrichting gevraagd hunner afdeeling in den nijverheids- en werkraad van Turnhout.

De Gemeente-Raad heeft hierover eengunstig gevoelen geuit, en wij voorzien dat bij de aanstaande algemeene verkiezingen in het begin van het aanstaande jaar, deze en nog meer andere afdeelingen van den Nijverheidsraad tot stand zullen komen.

De heer P. Vues, stadsarchivist, heeft, hierin getrouw aan het verleden, eenige geschiedkundige bijdragen saamgevat, die wij hier laten volgen.

Wij blijven op uwe medewerking rekenen voor al wat den vooruitgang onzer duurzame stad betreft.

In openbare zitting des Gemeente-Raads te Turnhout, den 5ⁿ October 1896.

Ter ordonnantie :

De Secretaris,
H. PEETERS.

De Burgemeester,
V. VAN HAL.

Geschiedkundige Bijdragen

UIT DE

ARCHIEVEN VAN TURNHOUT.

1596

Reeckeninghe bewys ende Reliqua

die midts desen doende syn Peeter Dierix ende Wouter Roymans, beyde Schepenen deser vryheydt van Turnhout; Ende dat van alsulcken ontfanck ende vuytgeven als deselve Rendanten gehadt hebben, deur volcomen commissie en als daertoe gecommittceert synde van de andere Schepenen ende gesworen deser voorschreven vryheydt, int ontfangen ende vuytgeven van alsulcken somme van penningen als hier naer beschreven staet:

Te wetene alsoo de voirschrevene vryheydt van Turnhout in rechte was getreden geweest, tegens de dorpen subject wesende onder deselve vryheydt, nopens de leveringhe van service die dese vryheydt gedaen hadde aen de peertruyteren, liggende in garnisoene opt casteel alhier, namentlycke aen de compagnie van Capiteyn Arrigon, conte Balnano

— 107 —

ende consorten, indervuege dat deselve dorpen by den hove ende Rade van Brabant waren gecondempneert (in plaetse van de service die sy aen deselve compagnien hebben behoire te doene) die voirss. vryheydt daervoor te moeten opleggen ende betalen de somme van twelff hondert Rinsguldens, al breeder blyckende by den executoiren daeraff synde, in date den jesten Juny 1693 onderteckent Servais. Laeter by denselven hove geexpedieert ende verleent.

Ende om deselve somme alsoo gevuegelyck ende tot meesten voordeel van de Dorpen, resorterende onder de voirschreven vryheydt van Turnhout te recouvreren ende tot betalinge van dyen te geraecken, soo syn deselve besonders gesmaeldeyft ende gequoteert achtervolgende henne gewoonlycke reparticien, by hen tot dyen eynde gemaect, ende elck Dorp daerinne getaxeert als hiernaer volght.

In den jersten de vryheydt van :	
Arendonck getaxeert ter Somme van	198 gl. 3 st.
Welde op	115 gl. 13 st.
Poppel op	115 gl. 13 st.
Ravels op	77 gl. 8 st.
Baelre onder den Hertoghe op	83 gl. 3 st.
Wechelderzande ende Vlimmeren op	65 gl. 5 st.
Lille op	134 gl. 2 st.
Gierle op	146 gl. 5 st.
Beersse op	100 gl. 2 st.
Merxplas op	126 gl. 1 st.
Vosselaer op	38 gl. 5 st.

Welcke voirschreven Repartitie alsoo juist is opbrengende, de voirschreven somme van twelff hondert Rinsguldens, die de voirschreven Rendanten vuyt crachte alsvoir, alhier brengen ende stellen voir vollen ontfangh.

Vuytgoeven tegens den voirschreven ontfanck.

In den jesten soo stellen deze rendanten voir vuytgeven de redemptie van cender obligatie die den voirschreven Peeter Diericx ende Wouter Roymans elck als principael ende vuyt henne eygen name voir den corpus deser vryheyt geloeft hadden te betalen, Jacob Rombout, Philipssoene, ende Ghysbrecht Eyebergh, in houdende de somme van seven hondert vyff en tzeventich Rinsguldens ende ses stuyvers, tot XX stuyvers tstuck toecomende, van goeden geleenden gelde ceertyden by mr. Rombout voir de voirschreven vryheyt ende innegesetenen derselver in hennen noot verschoten ende geleent; vuytwysens die obligatie daer aff synde bedragende acht hondert vyftien Rinsguldens ses stuyvers in date XV october 1590, onderteeckent J. Walschaerts, ende metten segel ter saecke deser voirss. vryheyt, in groenen wassche besegelt synde, deselve penningen verschynende Bamisse 1592. Ende mits de gelofte by dese rendanten als haer eygen tot voirdeel deser vryheyt gedaen, soo compt ende profiteert daerby deselve vryheyt de somme van viertich Rinsguldens als wesende deselve obligatie vuyt dese penningen geredimeert ende betaelt met de somme van VIIIc LXXV gl. VI st.

Waermede de voirschreven obligatien syn doet te nyet gedaen ende gecasseert, als blyckt by deselve obligatie in dese geexhibeert. Daeraff hier metten voirss. proflyte van de voirss. viertich Rinsguldens alleenlyck gemaect wordt
Memorie.

Item alsoo dese rendanten voir vollen ontfanck hebben gebrocht het Dorp van Merxplas, soo staet alhier te considereren, als dat het voirschreven dorp, in syne quote heeft getelt gehadt, seecker geldt daer aene dese rendanten hebben verloren, mitsdye tselve geldt te licht was, en nyet hooger en consten begeben, de somme van II Rinsguldens V stuyvers die sy alhier stellen voor vuytgeve
II gl. V st.

Item noch hebben dese rendanten vuyten voirschreven ontfanck be-

taelt deur consent van schepenen aen Jan Wouters, secretaris tot Arendonck alsulcke actie als hy pretendeerde van wegens syns vaders saliger, die altyden binnen dese vryheyt en tot laste van de gemeynthe als deurwaerder in executie heeft gevaccert gehadt ende alsoo metten selven Jan Wouters by moderatie geaccordeert ende daeraff betaelt XXIII gulden die hier oyck worden gebrocht voir vuytgeven XXIII gl.

Item alsoo dese vryheyt grootelyckx benauwt was van gelde om te betaelen seecker tachterheyt die de geamutueerde van Thienen op dese vryheyt pretendeerden, soo hebben dese rendanten tot subsidie van deselve betalinghe, getelt vuyt desen hennen ontfanck, in handen van Cornelis Van Mierde, collecteur generaet deser vryheyt, de somme van drye hondert negen en dertich Rinsguldens ende eenen stuyver, welke somme hy in syne reeckeninghe van ontfanck sal brenghen, valet hier van vuytgeve (als blyet by quitantie of receptisse gescreven de date 23 October 1595, onderteeckent by den voirschreven Cornelis van Mierde) de somme van IIIc XXXIX gl. 4 st.

Item van gelycken hebben dese rendanten noch getelt vuyt desen ontfanck in handen des voirss. Cornelis Van Mierde, collecteur generaet, de somme van negen en vyftich Rinsguldens derthien stuyvers en een blanck; als blyet by den receptisse van den vs. Cornelis Van Mierde in date 21 December 1595, die hy oyck in synen ontfanck sal moeten brenghen; compt daerom hier voir vuytgeve de voirss. LIX gl. XIII st. 4 bl.

Item naerdyn dese rendanten van de andere schepenen ende regeerders deser vryheyt syn georduncert geweest totten opbeuren en innen van desen ontfanck als voirschreven staet, soe hebben deselve rendanten tot dyen eynde moeten vaceren seeckere quantiteit van dagen, alleer sy de voirss. penninghen van den dorpen hebben ten vollen connen geinnen oft ontfangen, waerdeur sy dickmaels en tot diversche reysen henne eygen affairen hebben moeten vuytstellen, ende daerom hen eygen gelt verteren, stellen daerom alhier ter discretien van schepenen

om sulx te modereren, ende is by schepenen gemodereert t'samen 40 gl.

Item alsoe eenighe van de voirss. dorpen terstont henne penninghen int geheel nyet hebben betaelt, dan wel met portien en deelen, soo hebben dese rendanten daeralf moeten memorie houden en 't selve by geschrifte doen stellen, om daer naer te moghen colligeren ende maecken henne reeckeninghe, waeralf sy mitsgaders t'scryven derselve reeckeninghe hebben betaelt

X st.

Totalis vuytgeven is XIII X gl. XVI st. I oort.

Afgetrocken den ontfanck tegens het voirscreven vuytgegeven is alsoo meer by dese rendanten vuytgegeven dan ontfangen en blyft dese vryheyt deselve rendanten noch schuldig, de somme van Thien Rinsguldens sesthien stuyvers een oort.

Aldus gedaen en openbaerlyck afgerekent op het Heerenhuys alhier in presentie van myne heeren de Schouteth ende andere Schepenen der vryheyt van Turnhout; op ten goeden vrydach, wesende den XII April XVc ses en tnegentich (geteekend) J. Pommerans, Jan Wouters en Cosmas Willekens.

Bescheet door de Hollanders betrekkelijk het brouwen.

Eersame, discrete, Lieve, besondere Myne Eed. Moⁿ heeren Staten generael der vereenigde Nederlanden hebben ons by hare Eed. Moⁿ missieve van den lesten der voirlede maent aengeschreven haere Eed. Moⁿ myninge ende intentie noch te wezen, dat de dorpen gelegen buyten de drye mylen van de frontieren souden syn exempt van haere brouweryen te weeren, begrypende specialyk daer onder de haenderye van Bockstel, soo ten aensien dat den persoon des barons van Bockstel dese syde altyt heeft gevolgt, ofschoon deselve vryheyt soo naest gelegen is by den vyand, waernaer wy belasten U te reguleeren, ende de voirss. dorpen buyten de drye mylen gelegen te laten brouwen sonder molestatie van des te-doene, en blyft in geen gebreke, hiermede Eersame, discrete, Lieve, besondere U Goede bevelende; In Rotterdam desen derden September 1596, ende was gearapheert G^{ev} Van Donnick. Inde marge van dese stont geschreven:

Aldus sult oock scherpelyk toesien dat binnen de dry mylen nyet en wort gebrouwen. Onder de voirss. missive stont geschreven aldus: ter ordonantie van de gecommiteerde Raden ter admiraliteyt, ende was ondergeteekent, Waleu. De superscriptie was. Aldus Eersame, discrete, Lieve, besondere Anthonis Frans Goene, convoyeur binnen Breda, ende met een Cachet in rooden wassche toegecacheteert geweest synde. Item onder dese copye stont: gecollationeert dese copye aen originale missive ende dmede (daarmede) bevonden accorderen by my gesworen substituyt van den Gerechts der stadt van Breda ende oock openbaren notaris ondergetekend (geteekend) A. Dyvrena.

Requeste voor de Staten des Lants van Brabant.

Verthonen met oytmoedt de Schepenen ende Regeerders der vryheyd van Turnhout, hoe datzy UEd. bij hunne voirgaenderrequesten gherepresenteert hebben dexcessievelycke beswaernisse daermede sy hun gegraveert vinden inde extraordinarisse lasten, beneffens hunne vuyterlycke bederffnisse, waerdoir sy verhoept hadden geheelyck ofte immers ten minste voir de twee derde deelen exempt te blyven van allen lasten, soo ordinaris als extraordinaris; soo en is effen wel hun maer gheconsenteert te ghestaene mits betaelende de hellift van de ordinarisse bede, sonder cenichsins te versiene inde extraordinarisse lasten, daar inne sy supplianten ontrent de twee derde deelen, immers meer als de hellift, in allen gevallen syn gegraveert. Ende dat vuyt oirsaecke dat deselve syn ghetaxeert en worden, vuyt ghesonden by den rentmeester van UEd. achtervolgheyd en de leste verpachtinge van den impost van weghe derselver ghedaen, sonder regart te nemen op den ouden voet van bede, die men in allen taxen behoirt tachtervolgen tot dat nieuwe herstellinge ghedaen sy, noch oyck dat de pachter van deselve groot verlies daervan gehadt heeft; Ende in respecte van dyen heeft oyck moderatie van UEd. gheprofiteert. Ende want meer als notoir is dat in de plaetse daer ambachts volck is ende die op de passagie ghelegghen syn, den impost meer vuytbrenghet als in de plaetsen staende in lantneeringhe daer dinwoonderen beter middels hebben als eenen tapper ofte ambachtsman nyet verder veindt als van de handen totter tanden sonder voirder verhael hebbende: Soo is notoirlyck

teghe redenen dweelck in de taxen van de ordinarisse bede wel in sy ghesien, ende soo geloeft wordt buyten d'interventie van UEd. dat men vuytseyndende extraordinarisse lasten soude hebben achtervolghe den voet van den impost waerdoir de gemeynte soude worden geruineert. Ende want blyckt by attestatie des voors. Rentmeesters hier by ghevuegt dat de somme van VIImlIIIcLXXXIX Rinsguldens VIII stuyvers, is ghemaect naer de pachtinghe van den impost ende neyt op den voet van de bede, achtervolghens denwelcken zy alleenlyck souden hebben te draeghen omtrent drye duysend guldens. Soo is meer als notoir dat zy supplianten in allen gevallen over de hellift syn beswaert die hun over sulcx beclaghen. Allen redenen van beschaedicht des meerbehoirt geredresseert te worden, tzy by quyttscheldinghe ofte generale repartitie te maecken op den voet van bede, welck zy supplianten UEd oytmoedelyck syn biddende, wel dat deselve generalycker den impost sullen hebben te verpachten ende tghene te cort compt op den voet van de bede sullen hebben te vinden opdat zy nyet gedwongen en worden de gemeynte geheel te verlaeten, synde te seer beswaert met groote capitaelen en instresten van opghenomen penningen, boven den last VcXXXIII guldens ter maent, dye zy nu ontrent XVI maenden hebben ghedraegen ten voordeele der gamutucerde tot Herenthals daerinne zy immers verhoepen dat UEd corts sullen doen vorsien.

Reglement voor de troepen van Yarrax.

Reglement que Son Altesse entend soit observé
avecq les gens qui vont présentement à Turnhout.

Au Tercio du Marquis de Treviso qui sont cinq compagnies.	} Conforme au pied du liste, deux solz par jour en argent. Aux colonelles, capitaines et officiers à l'advenant, pour leurs chevaux du celle et chariot, fourage seulement, sans avoine.
Au régiment du Conte de Gultz.	
Au régiment de Monsieur de Hachicourt.	
Au régiment de la Bourlotte.	
Au Prevost general et ses deux Lieutenants Au dix Prevost	six rations à 13 solz par jour.
A ses deux Lieutenants a chacun trois rations de treize solz	six rations.
A chacun de ses gens a cheval une ration de douze solz par jour conforme aux chevaux quils auront.	
Au quartiermetre general du camp six rations a treize solz par jour.	
A ses deux adjudantes, a chacun trois qui font six.	douze rations.
Au capitaine des guides	quatre rations.
A deux compagnies de cheval par dessus celles entretenues des landes de Brabant	deux cens quarante rations.
A trente chariots de vivre pour leur chevaux a raison de trois, a chacun dix solz pour cheval.	

— 115 —

Artillerie.

A cent et cinquante chevaux limoniers par
dessus ceux des Arquebusiers aussi a
raison de dix solz pour cheval.

Aux Lieutenans de l'Artillerie qui sont trois
a chacun quatre rations a treize solz
par jour.

Aux gentilhommes et entretenus a chacun
une ration

Aux charpentiers, Marechal et Chartier a
chacun une ration de douze solz par jour.

Aux conducteurs a cheval, canonniers, et
harniceurs dix solz par jour.

Estant l'intention de Son Altesse que cecy ne se paye sinon aux presents,
et a nulz absens.

Fait a Bruxelles le XVIII de Decembre 1596. Signé, Albert Card. et plus
bas estoit escript, par ordonnance de Son Altesse soubz signé / signé /
Wasseuv.

1696

Resolutien genomen door de heeren Schouth, Schepenen
en gezworen dezer vryheid Turnhout in dato
15 Augustus 1696. Resolutie boek fo 105 en volgende.

Alsoo dese gemeynte naer vgaende (voorgaande) sommatie gedaen door de comptoirbode van h^o Raet ende Rentm^r van Parys, als oock daer op gevolgt synde de jerste presentatie van executie op gisteren den 14° deser om op te brengen de helft van quote van deser gemeynte in het hoofgelt volgens d'instructie van vs. h^o Staeten van Brabant ten comptoire van vs. h^o Raet ende Rentm^r van Parys, beloopende deselve helft ter somme van 6337 guldens, ende want soo by desen als d'andre quartieren van Antwerpen debvoiren was gedaen ontrent myne heere die staeten van Brabant om de voirs. penningen te moghen furneren op eenen anderen voet als wel op het hoofgelt gelyck die geconsenteert waeren, daer van egeen effect en hebben connen bekomen ter oirsaecke dat de gedeputeerde van Staeten waeren allegerende in hun macht niet te wesen de voet te vanderen (veranderen) die by de generaliteyt van Staeten was toegestaen, waer door dat wy ons vinden gesupprimeert, dat oock de maenboecken soo in corten tyt niet en connen worden vuytgemaect om daer mede te doen de collecte der vs penninghen, ende niet te min sorghe draghende van te voorkomen alle onnutte costen die door de vsbeganste executie soude comen te ontstaen, dat oock anderssints den dienst van syne Mat daer aen oock grootelycks is gelegen, dat de vs penninghen met alle excellentie worden bygebracht: Soo ist dat by myne Heere die Schouteth, Schepenen ende gezworens deser stadt, vuytredens vs goetgevonden ende geordonneert hunnen Borgem^r. Mattheus Ooms

— 117 —

om te moghen lichten voor dry maenden ofte wtterlyck een half jaer op seyn crediet de vs. sesse duysent dry hondert seven en dertich guld, voor welcken tyt aen denselven Borgem^r. wort toegestaen den interest tegens vier per cent. Aldus gedaen, ende geresolveert in collegio Dominorum desen 15 Augusti 1696. (onderteekend) H. Van Broeck, Geeraerd Loyck, Jan Baptist Van Meurs, Balthasar Verstraelen, Augustyn Meys, J. Schryvers, Hendrick Robert, Peeter Mecus, Cornelus Engelen, Hendrick Vueghs, Lennart Van Bladel, Jan Claessens.

Wordt weghens Myne Heere die Schepenen etc. gelast den Borgemeester Mattheus Ooms, ten eynde hy sonder eenich dilay ofte wtstell sal hebben te doen syn debvoir van te doen opmaecken door syne collecteurs het dobbel hoofgelt daer van de maenboecken over de 14 daghen geleden aende vs. collecteurs syn behandicht ende geaccepteert, ende des te meer ter wylen dat dese gemeynte by de comptoirbode tot voldoeninghe van de resterende helft van het hoofgelt wordt geexecuteert, ende in cas van voirder dilay, weygeringhe, ofte andere obstakele, soo ist dat de vs. heeren wel expresselyck syn protesterende tegens de vs. Borgemeester, van alle costen, schade ende intresten die dese gemeynte door syn neglegentie ofte ommitteringhe van syn schuldig debvoir ten eynde vs. daer dooren alreede heeft geleden, ende alnoch sal komen te leyden; Ende wort den Voster deser vryheyt gelast om dese bovenstaende ordonnantie aen den voirs. Borgemeester Mattheus Ooms tinsinueren ende voorders tegens denselven te protesteren als hier boven.

Actum in collegio Dominorum desen 11 october 1696.

Ich ondergeschreven Voster vclaere dese bovenstaende acte te hebben geinsinueert met leveringhe van cotype aen den Borgemeester Mattheus Ooms ende tegens denzelven witten naeme van de voirs. heeren schepenen, geprotesteert in forma, als in de selve acte staet wtgedruckt.

Actum desen 11 october 1696 (geteekend) Jacobus Martens.

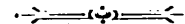
Alsoo den tegenwoordighen lanckdurighen orloghe dese onse gemeynthe, gelyck oock alle andere omliggende plaetsen is bréngende in groote excessive lasten, meer als oot is geploghen, soo int opbrenghen van groote somme van penninghen voor de vuytcoop ende legerwaghens, pionniers, cantonementen, recruten, ende meer andere diergelycke lasten, die desen Jaere syn beloopende, gemonteert tot laste deser Stadt ende vryheyt wel tot acht duisend gul. Soo is omme daer aen te connen wederstaen goetgevonden by Myne Heere die Schouteth, schepenen ende geswooren deser stadt ende vryheyt allgelesen te worden vier beden ende acht lastbeden. Aldus gearresteert ende geresolveert in collegio dominorum desen 19 november 1696, onderteekend H. Van Broeck, Jan Baptist Van Meurs, Balthasar Verstraelen, Augustyn Meys, J. Schryvers, Hendrick Robert, Peter Mecus, Cornelis Engelen, Lenaert Van Bladel. dit is het † hantmerck van Geert Van Mechelen vclaert niet anders te kunnen schryven.

Alsoo dese gemeynthe is geexecuteert tot betaelinghe van onse quote in de wtcoop (uitkoop) van de legerwaghens, pionniers ende andere diergelycke lasten van dese, bedraghende 7820 gul salvojusto, ende dat het den Borgemr. Mattheus Ooms onmogelyck is om te connen voldoen, geconsidereert dat denzelve is onvsien (onvoorzien) van beden, soo ten opsichte van het hooftgelt als andere redens soo is goetgevonden dat de voors. Borgemr., op syn credit sal opnemen eene som van seven duysent vyft' hondert gul, daer onder begrepen de twee duysent gul. die de heere advocaet Pauly alreede aen Heere Hooft Schouteth deser vryheyt in mindernisse van onse vs. quote heeft getelt, mits dat den interesse der voors. 7500.0 wegens dese gemeynthe den vs. Borgemr. sal worden vgoyt (vergoit) ende goetgedaen voor den tyt van een half jaer, tegens vier per cent, te beginnen 1 decemb. toecomende. Aldus geresolveert by d'heere Schouteth, schepenen ende geswoorens deser stadt ende vryheyt van Turnhout, desen 22 9ber 1696. (onderteekend) H. Van Broeck, Geeraert Loycx, Jan Baptist Van Meurs, Augustyn Meys, J. Schryvers, Hendrick Robert, PeeterMecus, Cornelus Engelen, Lenaert Van Bladel, Jan Claessens.

Alsoo men ondervint dat de erfgoederen tegenwoordigh tot tamelycke weerden worden verhandelt soo int coopen als vcoopen ende dat onse Taelele van den H. Geest merckelycke parcoelen onder dese stadt ende vryheyt syn competerende waer van de lueringhe derselve in verre naer, sooveel niet en comen op te brengen (als men Vertrauw) dat de intrest der cooppennighen daer te procederen, ende dat oock dese gemeynthe is misnietende de lasten der beden, die 'sjaers tot eene merckelycke somme tot proulyt derselver gemeynthe soude comen te monterén. Soo ist by Myne heere die Plebaan, Schouteth; Rentmeester, schepenen ende geswoorens deser stadt, ende vryheyt van Turnhout goetgevonden ende geresolveert dat men deselve goederen ten hoogsten ende schoonsten sal vcoopen, salvo dat de cooppennighen daer van comende te procederen sullen worden geresolveert ten fine ende wille van de testateurs ofte legatarissen gevinculeert, waerover dat aen Syne Hoogweerdighoyt den Bisschop van Antwerpen sal worden geremonstreert request, ten eynde van consent ende permissie. Actum in collegio dominorum desen 14 december 1696, volgen de handteekens als boven.

Copie van Apostille.

Syne doorluchtige Hoogw. de heer Bisschop van Antwerpen gelet op den inhoud deser alsmede op de resolutie alhier gevoegt staet toe het versoeck der heeren supplianten, alles op de conditien en restrictien by den dispositieve deser gementioneert. Aldus gedaen tot Antwerpen desen 28 Meert 1697. onder stont: ter ordenantie etc. ende onderteekent: Lud. de Grez S^{ris}.

1796

**Resolutien genomen door den heer Maire, de municipale
ende notabelen deser gemeynthe :**

Den 22 Meert 1796, op de aanvraag gedaan door Jan Baptist Schynen, L. Tijbot, J. B. Van Gael en P. F. Hendrik over de extraordinaire devoiren die zy ten tyde van desen oorlog hebben gedaan en wel namentlijk ten tyde de troupen der Fransche Republique alhier lagen; wanneer zy verthoonders van den morgen tot den avond zyn te been geweest, zoo tot het uytweiken der requisitien, dragen van orders als tot opsigt van de magazynen deser gemeynthe, en voorders tot bewaeken deser gemeynthe en meer andere devoiren te lang hier aenthaelen en aen UEd. genoegsaem bekend, brengende tot dien in reflectie dat zy verthoonderen ider hondert negentigh nagten hebben gewaekt, over welk alle zy tot nog toe geene hoegenaemde belooningen hebben genoten. Zy verthoonderen twyfelden nogtans geensings aen dese vergeldinge, staetmaekende op UEd. regtveerdighyd. Maer alsoo zy hün met desen dieren tijd in zoodaenigen dringenden nood bevinden, dat zy met hunne vrouw en kinderen niet meer kunnen bestaen, soo vinden zij hun genoodzaekt van hun recours te nemen tot UEd.

In margine staat : Gesien den narrativen deser, ende gehoort den provisionelen commissair D. D. E. is geresolveert ende geaccordeert door de municipale ende notabile deser gemeynthe, aen de vier dienaers voor hunne extraordinaire devoiren te doen betalen de somme van ses guldens ses stuyvers.

Actum ter vergaderinge van desen 22 Meert 1796.

Den 31 Meert 1796 : Op de convocatie van d'hoer Maire J. F. Luyckx, syn gecompareert ter Schepene Caenier de ondermedegeteekende municipale

amptenaeren ende notabile persoonen, te weten : den convocant, F. Swinnen, F. Snyders, J. J. Snoeckx, F. Doekx, L. Baelemans ende Peeter Vaerten, municipale amptenaers : C. Van Lissum, Engelbert Van Dooren, Frans Dionys ende Peeter Sauvez, notabele persoonen, aen dewelke den convocant rapport doet dat den borger C. F. Berré, provisioneelen commissaris van het directorium by dese municipalyt hem verslagh heeft gedaen, dat hy geroepen is geweest op 8. germinal laestleden, in de centrale administratie, ten eynde van de lysten der geforceerde contributie van dit canton te rectificeren en dat denselven tot syne groote verwonderinge heeft ondervonden dat deselve lysten generaelyk meer als verdobbelt, jae getripleert waeren, dat hy aen den administrateur eene note heeft gepresenteert ten eynde die lysten te laeten op de maniere gelyck de municipalyt van Turnhout die gemaect hadde, ende alsoo er ons gemeynthe veel aengelegen is dat de lysten blyven gelyck deselve alhier gemaect waeren, soo wordt UEd. resolutie versoght.

Is geresolveert van eene naerdere representatie te doen aen deselve administratie om te bekomen dat deselve lysten niet hooger gesteldt worden als sy door de municipalyt syn overgegeven.

Aldus geresolveert desen ut supra, (geteekend) J. F. Luyckx, maire, F. Snyders, J. J. Snoeckx, F. Doekx, F. Swinnen, Peeter Vaerten, L. Baelemans, Jan Francus Dionys, Cornelis Van Lissum, Engelb. Van Dooren, P. Sauvé, J. B. Bakermans.

Den 4 April 1796. Is den convocant proponerende als dat dese gemeynthe heeft ontfangen de orders tot het leveren van het 30ste peert van de peerden die in dese gemeynthe bevonden worden, ende welken middel het beste uytwercksel soude hebben voor den intrest der gemeynthenaeren; oft dat men het 30ste peert soude laeten trecken oft wel dat men den nomber der peerden die men sal moeten leveren te coopen ende het beloop het gene daer op soude kunnen vallen te repartiseren op alle degene die peerden syn houdende.

20. Als dat by de uytzendinghe der geforceerde leeninghe voor deze gemeynte niet benoemt is geweest enen percepteur ofte ontvanger tot den ontfanck der penninghen van degene in dese leeninghe getaxeert syn, soo hebben de municipale amptenaren by provisie tot ontfanck deser penningen aangestelt den persoon van Jacobus Liebrechts, waerover UEd. approbatie als nu wort versoght, ende gehoort den provisionelen commissaris D. D. E. op het eerste point is geresolveert van den nomber der peerden, die sullen moeten geleverd worden, te laeten coopen door de gemeynte ende het beloop te repartiseren (ingevalle daer souden wezen) over alle degene die peerden syn houdende ende de uytwerkinge dier te laeten aen de municipale amptenaers.

Op het tweede point is de voors. aenstellinge geaprobeert onder den tantieme als de republiec daer over sal ordonneren den ontfanck dier te behooren, volgen de handteekens als hier boven reeds is vermeld.

Op 16 April volgende: Is geresolveert, aengesien dese gemeynte gebrek heeft aen penningen, de boomen te verkoopen staende op den Nieuwen Dyk tot aen P. Van der Heyden, alsmede degene tot Oosthoven by publike verkoopinge ende deze verkoopinge op morgen te doen publiceren.

Den 26 April 1796: Op de convocatie van J. F. Luyckx Maire, zyn alhier ter ordinaire camere van vergaderinge gecompareert: den convocant, de municipale ende notabele amptenaers deser gemeynte, dese onderteekent hebbende; aen dewelke den convocant is voordragende als dat aen hem syn toegesonden, de lysten waer inne de ingesetenen deser gemeynte zyn getaxeert in de 14, 13, 12, 11 ende 10 classe der geforceerde leeninghe, ende gesien hebbende den inhoud derselve, heeft daerover de administratie deser gemeynte geoordeelt te convoceren.

Deselve op heden vergadert zijnde, soo heeft men bevonden als dat in hetselve taxaet op grover maniere is achtervolgt de weth van 19 Frimair van den 3 en 26 pluviöse van het 4de jaer, vermits men niet bevindt

als dat eenige weth toelaet van te vragen den 40, 30, 20 jaer zelfs den 10 penningh ende ook de helligt van sommige van hunne goederen ofte fortune, soo dat de ondergeteekende, om den nummer (gemor) die daer over komt te ontstaen, goetgevonden hebben deselve lysten tot hertoe niet uytgegeven, ende daer over voorder te schryven aen de administratie generael tot Antwerpen om hunne erreurs aentethoonen ende gehoort den commissaris prov. D. D. E. is op heden hetselve geresolveert ut ante: onderteekend J. F. Luyckx, F. Snyders, J. J. Snoeckx, Peeter Vaerten, F. Dockx, P. L. Baemans, Engleb. Van Dooren, J. F. X. Van Dael, C. Van Lissum, P. J. Pauly, P. Sauvé, Jan Verwilt, J. J. E. Liebrechts, A. Hendrickx, J. B. Bakermans, G. Geudens, J. C. H. Swaan, J. Van Son, G. J. Berré commissaire provisoire du directoire exécutif près de la municipalité de Turnhout.

Het Kapelleken te Lokeren, onder Turnhout. (*)

Lokeren, een gehucht der stad Turnhout, op omtrent een halven kilometer afstand, zuidwestwaarts dezer stad, was ruim eene eeuw geleden niet in dien bloeienden toestand van weelderige bouw- en hooilanden, waarin het zich thans bevindt. Mast-, kreupel- en schaarbosschen was het voornaamste wat men er aantrof: deze strekten zich uit tot aan het Grootenhoutbosch, onder de Gemeenten Gierle en Vosselaer, en vormden, om zoo te zeggen, eene aaneenschakeling van bosschen, beginnende aan het aloude Kasteel van Turnhout tot aan de grensscheidingen van Gierle, Thielen en Vosselaer.

't Was ook daar dat de voormalige bezitters van Turnhout's Kasteel, met hunne omgeving, zoo menige vroolijke jachtpartij hebben gehouden.

Behalve den weg van het Stokt naar Papenbruggen, was de baan van Turnhout naar Gierle, de eenige openbare weg, die door Lokeren geleidde.

Menigvuldiger dan thans waren er de nederige woningen der arbeiders of houthakkers, die dagelijks in het Grootenhoutbosch, met het bewerken van het hout, hun bestaan vonden.

Het gehucht Lokeren bekleedt ook nog eene voorname plaats in Turnhout's Kronijken, door het begin van den aanval der Oostenrijkers tegen de Patriotten; want het was nabij den Lokeren molen, dat in den jare 1789, de eerste aanval tusschen deze troepen, en de voorposten der Patriotten plaats greep.

Het was op dit gehucht dat ten jare 1713, niet ver van de baan die van Turnhout naar Gierle geleidde, de nederige doch zindelijke woning stond van Adriaan Mooykens, die als houthakker en arbeider,

(*) Uit een oud gevonden handschrift.

met groote moeite, in het onderhoud van vrouw en kinderen kon voorzien.

Braaf en godvruchtig was hij, want wanneer soms armoede en tegenspoed zijn huisgezin teisterden, verre van hierover te klagen, onderwierp hij zich ten volle aan Gods wijze beschikkingen. Eene zware ziekte overviel hem in Augustus van hetzelfde jaar, en dompelde hem en zijn huisgezin in de diepste armoede en ellende; hij nam zijnen toevlucht tot de Almachtige Moeder van God, op wie al zijne hoop en steun gevestigd waren, en beloofde haar, zoo hij door hare machtige voorspraak, van haren lieven Zoon, zijne genezing mocht verwerven, hij hier ter Harer eer, eene Kapel zoude oprichten.

Zijn vurig smeekgebed werd verhoord; van stond tot stond werd een merkbare betere toestand in hem verwekt, en korte dagen nadien, mocht hij zijn smertelijk ziekbed verlaten, en tot groote vreugde van zijn huisgezin, zijn dagelijksch handwerk hernemen.

Hoe arm ook en zonder geldelijke vermogens, sloeg hij reeds in den beginne van het jaar 1744, de hand aan het werk, om den tempel, Gods Moeder toegezegd, in het gehucht Lokeren, op te richten.

De weldaad door hare machtige voorspraak van den Heer verkregen, mocht bij hem niet onbeloond blijven. Rijke poorters der Vrijheid Turnhout, verzocht hij toelating om in hunne bosschen het noodig hout te kappen; anderen vroeg hij geld, of al wat maar tot versiering bij kon dragen; de landbouwers zette hij vriendelijk aan om met hunne paarden en karren ter eere van Gods Moeder te komen werken, om hout, steen en leem aan te halen; hij zelf slaafde om zoo te zeggen dag en nacht; en den 21n der maand November van het jaar 1744, op Onze Lieve Vrouwe Presentatie-dag, was eene kleine maar zindelijke Kapel, te Lokeren, ter eere van Gods Moeder opgericht. Haar beeld werd dien dag met prachtigen luister ingezegend,

onder den titel van Onze Lieve Vrouwe van Troost; en voor de eerste maal stegen ter harer eer dankgebeden ten hemel, voor de goddelijke hulp die zij den armen Mooykens had willen verleenē om dezen kleinen tempel ter Harer eer te helpen oprichten.

Het nieuws dat er tot Lokeren eene nieuwe Kapel ter eere van de Heilige Maagd was opgericht, verspreidde zich bliksem snel; en van zondag tot zondag, vermeederde het getal geloovigen, die des namiddags den Heiligen Rozenkrans kwamen bidden en godvruchtige liederen ter Harer eer zongen.

Dit godvruchtig gebruik bestaat den dag van heden nog, en des zondags namiddags, ziet men nog menigvuldige christenen, hier in de kapel van Lokeren, godvruchtig den Heiligen Rozenkrans komen bidden, of bij gunstig weder, al biddende een bezoek brengen aan den Calvarie- of Kruisberg te Papenbruggen.

Duidelijk bleek het dat de Almachtige Moeder van God, onder den naam van Onze Lieve Vrouwe van Troost, hier wilde vereerd worden; want niet alleen uit Lokeren en de omliggende gebuchten, maar uit Turnhout, Gierle, Beersse, Merxplas, Vosselaer en andere plaatsen, kwamen hier, uit alle standen, vurige Christenen, voor hare voeten nedergeknield, troost en verlichting in hun lijden afsmeeken.

Haar moederhart kon aan al die godvruchtige en teedere gebeden niet langer ongevoelig blijven; ook heeft zij hare hemelsche schatten aan hare kinderen hier mildelijk willen uitdeelen.

Niet dat men aan nagemelde wonderen de naam van mirakelen mag of wil toekennen, hierover onderwerpen wij ons met allen eerbied aan het kerkelijk gezag, dat in dusdanige gevallen alleen bevoegd is daarover uitspraak te doen.

Maria Princen, landbouwersdochter, wonende te Papenbruggen, eene groote godsvrucht toedragende aan de Heilige Moeder Gods, is in den jare 1715, door de voorspraak van Onze Lieve Vrouwe van Troost te

Lokeren, van eene drijdaagsche koorts, waarmede zij sedert meer dan twee jaren overvallen was, plotselings genezen geworden. Deze godvruchtige dochter, alhoewel met geene rijkdommen begunstigd, heeft uit dankbaarheid, voor deze groote weldaad van 's hemels Koningin genoten, met een zilveren geschenk, het beeld der heilige Moeder Gods, in Lokeren vereerd.

Niet alleen zij, maar nog verscheidene andere personen zijn door hare machtige voorspraak, van verschillende ziekten, zoo naar ziel als naar lichaam genezen geworden.

Deze wonderbare genezing van Maria Princen, was weldra alom bekend, en van alle kanten, kwamen vurige christenen, in Lokeren, de Heilige Moeder Gods, onder den naam van Onze Lieve Vrouwe van Troost, om hulp en bijstand smeeken; of Haar voor de eene of andere goddelijke gunsten en weldaden bedanken.

Lokerens Kapel was dikwijls veel te klein om al de geloovigen te bevatten die daar Maria kwamen aanroepen.

Het volgende jaar 1716, deed zich eene nieuwe wonderlijke genezing op; de huisvrouw van Machiel Kerkhoven, sedert menigvuldige jaren met eene aanhoudende pijnlijke hertspijn gekwollen, die haar scheen ten grave te slijpen, nam hare toevlucht tot Onze Lieve Vrouwe van Troost te Lokeren, en haar vurig gebed werd onmiddelijk verhoord, en lange jaren nadien, heeft zij wekelijks, uit dankbaarheid voor hare bekomene genezing, Onze Lieve Vrouwe te Lokeren komen vereeren en bedanken.

Dat Onze Lieve Vrouwe van Troost te Lokeren hare schatten aldaar nog uitstort, getuigt de godsvrucht met welke heden nog zoovele dankbare kinderen van Maria, haar komen vereeren en aanroepen.

De Kapel welke den armen Adriaan Mooykens te Lokeren, ter Harer eer, heeft opgericht, is een der meest bezochte bidplaatsen die men heden nog rond Turnhout vindt.

Turnhout, 28 Mei 1896.

Inhoudstafel.

Titel	I.	Staat der bevolking	5
»	II.	Gemeentebestuur	11
»	III.	Gemeente-inkomsten.	36
»	IV.	Liefdadige gestichten.	42
»	V.	Eeredienst	49
»	VI.	Openbaar Onderwijs	55
»	VII.	Schoone kunsten, wetenschappen en letteren	60
»	VIII.	Gezondheidsdienst.	62
»	IX.	Justitie, openbare veiligheid en gevangenis	71
»	X.	Militie	74
»	XI.	Openbare belastingen. — Jaar 1896.	77
»	XII.	Openbare werken	81
»	XIII.	Landbouw	88
»	XIV.	Nijverheid	94
Geschiedkundige bijdragen uit de archieven van Turnhout.			106

